

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Pomocy i Integracji Społecznej

Akceptuję:

Podsekretarz Stanu
Elżbieta Seredyn

Sprawozdanie
z realizacji działań na rzecz
ludzi bezdomnych
w województwach w roku 2012

oraz wyniki

Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych
(7/8 luty 2013),

i

Badania socjodemograficznego (Aneks)

Material informacyjny

Warszawa, lipiec 2013 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (7/8 luty 2013).....	3
II. Placówki noclegowe dla osób bezdomnych	17
III. Wsparcie i pomoc dla osób bezdomnych.....	23
IV. Finanse	30
V. Zgony z wyziębienia.....	33
VI. Dodatkowa informacja – finansowanie budownictwa socjalnego – z Funduszu Dopłat.....	34
VII. ANEKS - Wyniki Badania socjodemograficznego	37

WSTĘP

Niniejsze opracowanie jest kontynuacją wcześniejszego materiału „Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2010”.

W przedstawionym materiale starano się zebrać informacje dotyczące m.in.:

- wyników „Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych” przeprowadzonego w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r.;
- działań na rzecz osób bezdomnych podjętych w 2012 roku;
- przypadków zgonów z wyziębienia w sezonie zimowym 2012/2013;
- budownictwa socjalnego (za rok 2012).

Przedstawione w materiale informacje uzyskano z kilku źródeł:

- Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-32-IR/2013 - zrealizowanego w Statystycznej Aplikacji Centralnej (SAC); informacje były zbierane od gmin, powiatów, Wydziałów Polityki Społecznej, placówek noclegowych (sprawozdanie dotyczyło m.in. działań na rzecz osób bezdomnych podjętych w 2012 roku, finansowania, wyników Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych przeprowadzonego w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r., przypadków zgonów z wyziębienia w sezonie zimowym 2012/2013);
- *Sprawozdań z działań podjętych w celu zapobieżenia negatywnym skutkom bezdomności na terenie województwa w sezonie zimowym 2012/2013* – przekazanych do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez Wydziały Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich
- Informacji przekazanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego (informacja na temat budownictwa socjalnego)

I. Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (7/8 luty 2013)

W nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. na terenie całego kraju zostało przeprowadzone Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych.

Wcześniej, w listopadzie 2012 r. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej - Jarosław Duda zwrócił się do wszystkich Wojewodów z prośbą o koordynację działań związanych z przeprowadzeniem badania liczby osób bezdomnych w województwach. Wyznaczył też jeden, wspólny dla wszystkich województw, termin przeprowadzenia badania.

▪ Cel badania

Określenie liczby osób bezdomnych jest niezbędnym wstępem do wszelkich dalszych działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków bezdomności. Inaczej mówiąc: jeśli chce się podjąć jakieś działanie, należy mieć świadomość do jak liczebnej grupy osób ma być ono skierowane, a w konsekwencji, jakie środki finansowe należy przeznaczyć na to działanie.

Taka informacja może być niezwykle cenna także dla gmin. Informacja o liczbie osób bezdomnych przebywających na terenie danej gminy, może być podstawą do podejmowania konkretnych decyzji, np. o wybudowaniu noclegowni czy domu dla osób bezdomnych a także prowadzenia odpowiedniej polityki mieszkaniowej. Informacja na temat osób bezdomnych na terenie gminy może dać także podstawę do uwzględnienia problemu bezdomności w *Gminnych strategiach rozwiązywania problemów społecznych*.

Ponadto pozytywnym rezultatem badania przeprowadzonego w nocy z 7 na 8 lutego br. była możliwość udzielenia bezpośredniej pomocy osobom bezdomnym (zwłaszcza tym, znajdującym się poza placówkami noclegowymi), do których docierali realizatorzy badania. W wielu przypadkach osobom bezdomnym udzielono natychmiastowej pomocy: skierowano do placówek noclegowych, dostarczono posiłek czy ciepłą odzież.

▪ Sposób przeprowadzenia badania

Badanie zostało przeprowadzone:

- w jednym, wcześniej określonym terminie na terenie całego kraju (uniknięto w ten sposób, błędu „dublowania się” danych), metodą tzw. „punktu w czasie”,
- w sezonie zimowym – (najłatwiej wtedy określić liczbę osób bezdomnych, ponieważ większość osób korzysta wówczas z usług specjalistycznych placówek dla osób bezdomnych),
- badano liczbę osób bezdomnych przebywających zarówno w placówkach noclegowych jak i w tzw. miejscach niemieszkalnych (poza placówkami noclegowymi).

Koordinacja działań:

- w każdym województwie został wyznaczony Wojewódzki koordynator badania,
- podobnie w każdej gminie został wyznaczony Gminny koordynator badania, podlegający koordynatorowi wojewódzkiemu.

Ponadto badanie przeprowadzono:

- z zaangażowaniem wszelkich dostępnych służb publicznych (np. centrów zarządzania kryzysowego, policji, straży miejskiej i gminnej, pracowników socjalnych), w ramach obowiązków służbowych pracowników
- bez konieczności wydatkowania na badanie środków finansowych

W realizację badania zaangażowały się również organizacje pozarządowe, wolontariusze, streetworkerzy.

- Korelacja badania z realizacją Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-32-IR/2013 przeprowadzonego w Statystycznej Aplikacji Centralnej (SAC).

Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. zostało skorelowane z realizacją Sprawozdania przeprowadzonego w Statystycznej Aplikacji Centralnej (SAC), za pomocą formularza sprawozdania jednorazowego DPS-IV-32-IR/2013.

W ramach w/w badania gminy (Ośrodki Pomocy Społecznej) były odpowiedzialne za określenie liczby osób bezdomnych przebywających na ich terenie w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. Informację o liczbie osób bezdomnych (z podziałem na mężczyzn, kobiety i dzieci oraz miejsce ich przebywania) znajdujących się na terenie gminy w czasie badania, gminy miały wprowadzić do Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-32-IR/2013 (Tablica 8).

Na podstawie liczby osób bezdomnych przebywających w gminach, można było z kolei uzyskać liczbę osób bezdomnych w danym województwie, a następnie w całej Polsce.

Dane wpisane do Sprawozdania jednorazowego przez gminy (Ośrodki Pomocy Społecznej) przekazywane były następnie do Wydziałów Polityki Społecznej - gdzie miały zostać zweryfikowane a następnie przekazywane do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Ostateczny termin zatwierdzenia sprawozdania jednorazowego w SAC przez Wydziały Polityki Społecznej został określony na koniec kwietnia 2013 r. Na podstawie sprawozdań przekazanych przez Wydziały Polityki Społecznej, w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej został ostatecznie opracowany niniejszy materiał informacyjny.

Badanie liczby osób bezdomnych, zrealizowane w Statystycznej Aplikacji Centralnej, nie ustrzegło się jednak pewnych drobnych błędów, które jednak nie wpływają na końcowe, wyniki badania.¹

¹ Jak już powyżej pisano, podstawowa informacja uzyskana poprzez program SAC, pochodziła od gmin. W tym miejscu warto jednak zwrócić uwagę, że gmin jest ok. 2,5 tys. Tak więc co najmniej 2,5 tys. osób było zaangażowanych w realizację badania. Niestety, prawdopodobnie niewielki odsetek pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej źle wpisało wyniki badania do Sprawozdania w SAC. Sprawozdanie co prawda miało być później zweryfikowane przez Wydziały Polityki Społecznej, jednak w pojedynczych przypadkach Wydziałom Polityki Społecznej nie udało się zweryfikować wyników wpisanych do sprawozdania w SAC przez gminy z terenu danego województwa. Tym bardziej w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej nie było już możliwości weryfikowania wyników badania przekazywanych w sprawozdaniu w SAC przez poszczególne Wydziały Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich.

Zauważono jednak pewne błędy w sprawozdaniach, które wskazywały błędne działanie rachunkowe np. typu: $2 + 4 = 7$. Trudno było jednak w takim przypadku kategorycznie stwierdzić, która liczba została błędnie wpisana: 2, 4 czy też wynik (7) został źle zsumowany.

Tak więc wyniki przedstawione w tabelach w niniejszym materiale, to „przeklejone” wyniki ze sprawozdań przekazanych do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez poszczególne Wydziały Polityki Społecznej. Niestety, w konsekwencji, nie zawsze wszystkie liczby w kilku tabelach idealnie się sumują: „w pionie” i „w poziomie”. Jednak jest to błąd minimalny, który nie rzutuje na ostateczne wyniki badania i na wiarygodność całego badania.

▪ Uwzględniona w badaniu terminologia – definicja osoby bezdomnej

Przy interpretacji wyników badania brano pod uwagę definicję osoby bezdomnej (wg ustawy o pomocy społecznej).

Zgodnie z art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2013 r. poz.182 z późn. zm.) - za osobę bezdomną uważa się: „...osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Inaczej mówiąc, w tym rozumieniu osobą bezdomną jest osoba, która:

- 1) **nie zamieszkuje w lokalu mieszkalnym** (warunek ten zawsze musi być spełniony)
- 2) nie jest zameldowana na pobyt stały
- 3) jest zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania przy czym „lokałem, w którym nie ma możliwości zamieszkania” jest w szczególności:
 - lokal, który należy opuścić w związku z wyrokiem eksmisyjnym bądź sądowym zakazem kontaktowania się z dotychczasowymi współlokatorami np. w wyniku konfliktów rodzinnych;
 - lokal, w którym nie można zamieszkać z powodu zagrożenia życia lub zdrowia spowodowanego np. złym stanem technicznym budynku;
 - lokal, do którego faktycznie nie można powrócić w wyniku sprzeciwu, odmowy dostępu ze strony innych zameldowanych tam osób.

W takim rozumieniu osoba, która mimo, że nie ma stałego miejsca zameldowania, jednak mieszka w lokalu mieszkalnym (np. wynajmuje mieszkanie) – nie jest osobą bezdomną.

Osobą bezdomną jest natomiast osoba, która zamieszkuje placówkę noclegową dla osób bezdomnych (schronisko, noclegownię itp.), ponieważ placówki te nie są lokalami mieszkalnymi w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy. Osobą bezdomną jest także osoba mieszkająca poza placówkami noclegowymi dla osób bezdomnych, np. na klatce schodowej, na dworcu, na działce itp. (przy czym w obu w/w przypadkach spełniony musi być warunek, że osoba nie ma możliwości zapewnić sobie własnym staraniem zamieszkania w lokalu mieszkalnym).

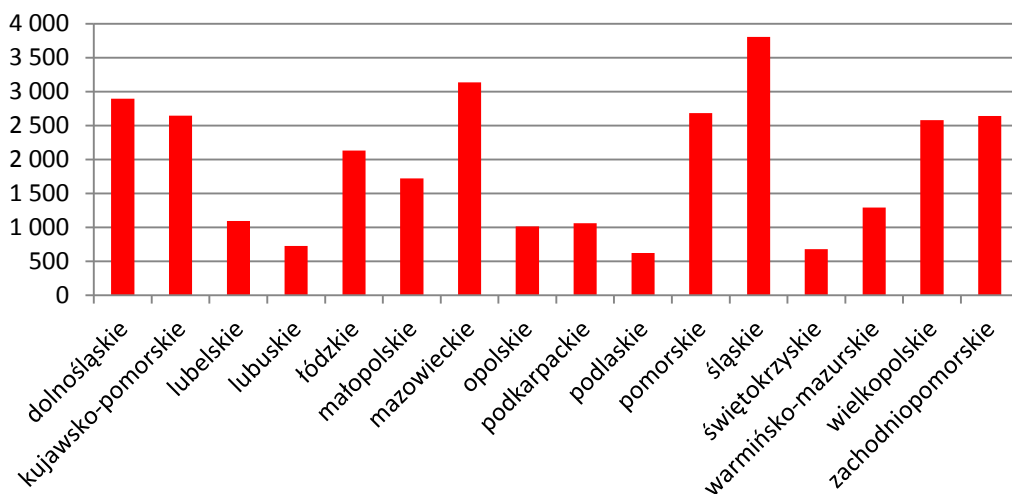
▪ Wyniki badania

W momencie realizacji badania zdiagnozowano 30,7 tys. osób bezdomnych, w tym ok. 22 tys. osób przebywało w placówkach instytucjonalnych, a ok. 8,5 tys. osób przebywało poza placówkami instytucjonalnymi. Przedstawia to poniższa tabela:

Tabela Nr 1 Liczba osób bezdomnych z podziałem na województwa

LP.	Województwo	Liczba osób bezdomnych przebywających w placówkach instytucjonalnych	Liczba osób bezdomnych przebywających poza placówkami instytucjonalnymi	OGÓŁEM: Liczba osób bezdomnych przebywających w województwie
1	dolnośląskie	2 092	804	2 896
2	kujawsko-pomorskie	1 486	1 159	2 645
3	lubelskie	861	231	1 092
4	lubuskie	418	308	726
5	łódzkie	1 633	497	2 130
6	małopolskie	1 305	417	1 722
7	mazowieckie	2 430	706	3 136
8	opolskie	650	361	1 011
9	podkarpackie	814	246	1 060
10	podlaskie	499	124	623
11	pomorskie	1 825	857	2 682
12	śląskie	3 201	604	3 805
13	świętokrzyskie	554	123	677
14	warmińsko-mazurskie	912	380	1 292
15	wielkopolskie	1 900	676	2 576
16	zachodniopomorskie	1 578	1 061	2 639
	RAZEM	22 158	8 554	30 712

Wykres Nr 1A Liczba osób bezdomnych w województwach
(graficzne przedstawienie Tabeli 1)

Najwięcej osób bezdomnych zdiagnozowano w województwie śląskim (3,8 tys.), mazowieckim (3,1 tys.) i dolnośląskim (2,9 tys.).

Najmniej osób bezdomnych zdiagnozowano natomiast w województwie podlaskim (623 osób), świętokrzyskim (677 osób) oraz lubuskim (726 osób).

Spośród 30,7 tys. bezdomnych osób aż 80% stanowili mężczyźni (24.522 osób), 14,2% kobiety (4.361 osób) oraz 5% dzieci (1.538). Dzieci przebywały przede wszystkim w placówkach dla samotnych matek z dziećmi oraz w domkach na działkach, altanach. Liczbę osób bezdomnych z podziałem na płeć oraz miejsce przebywania przedstawiono poniżej w Tabelach 2 - 4.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Departament Pomocy i Integracji Społecznej

Tabela Nr 2 Liczba osób bezdomnych zdiagnozowanych w trakcie ogólnopolskiego badania w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. z podziałem na województwa oraz z uwzględnieniem liczby kobiet, dzieci i mężczyzn²

LP.	Województwo	Liczba osób bezdomnych przebywających w placówkach instytucjonalnych				Liczba osób bezdomnych przebywających poza placówkami instytucjonalnymi				OGÓŁEM			
		Razem	mężczyźni	kobiety	dzieci	Razem	mężczyźni	kobiety	dzieci	Razem	mężczyźni	kobiety	dzieci
1	dolnośląskie	2 092	1 702	276	114	804	652	106	46	2 896	2 354	382	160
2	kujawsko-pomorskie	1 486	1 191	224	71	1 159	672	297	190	2 645	1 863	521	261
3	lubelskie	861	701	92	66	231	208	22	1	1 092	909	114	67
4	lubuskie	418	350	47	19	308	278	30	0	726	628	77	19
5	łódzkie	1 633	1 265	258	110	497	181	34	9	2 130	1 446	292	119
6	małopolskie	1 305	1 081	180	44	417	351	61	5	1 722	1 432	241	49
7	mazowieckie	2 430	1 987	351	92	706	508	132	44	3 136	2 495	483	136
8	opolskie	650	482	117	64	361	307	44	10	1 011	789	161	74
9	podkarpackie	814	688	111	15	246	219	27	0	1 060	907	138	15
10	podlaskie	499	444	42	13	124	118	6	0	623	562	48	13
11	pomorskie	1 825	1 523	238	64	857	714	138	5	2 682	2 237	376	69
12	śląskie	3 201	2 583	459	159	604	522	69	8	3 805	3 105	528	167
13	świętokrzyskie	554	424	97	33	123	113	9	1	677	537	106	34
14	warmińsko-mazurskie	912	829	74	9	380	332	39	9	1 292	1 161	113	18
15	wielkopolskie	1 900	1 518	257	125	676	548	103	25	2 576	2 066	360	150
16	zachodniopomorskie	1 578	1 226	217	135	1 061	805	204	52	2 639	2 031	421	187
	RAZEM	22 158	17 994	3 040	1 133	8 554	6 528	1 321	405	30 712	24 522	4 361	1 538

² w badaniu wystąpiły pewne niewielkie błędy, nie rzutujące jednak na całościowe wyniki (np. w kilku gminach podano jedynie ogólną liczbę osób bezdomnych, bez uwzględnienia ich płci)

Warszawa, lipiec 2013 r.

Tabela Nr 3 Liczba osób bezdomnych określona w trakcie ogólnopolskiego badania w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. przebywających w placówkach instytucjonalnych³

Ip.	Województwo	Schroniska, hostele, domy dla osób bezdomnych, ogrzewalnie, noclegownie				Szpitale, hospicja, ZOL-e, inne placówki zdrowia				Zakłady karne, areszty śledcze				Izby wytrzeźwień, pogotowia socjalne				RAZEM:			
		Ogółem				Ogółem				Ogółem				Ogółem				Ogółem			
			M	K	Dz		M	K	Dz		M	K	Dz		M	K	Dz		M	K	Dz
1	dolnośląskie	1 848	1 480	254	114	91	70	21	0	145	145	0	0	8	7	1	0	2 092	1 702	276	114
2	kujawsko-pomorskie	1 171	908	192	71	49	46	3	0	251	223	28	0	15	14	1	0	1 486	1 191	224	71
3	lubelskie	736	579	90	67	29	27	2	0	93	93	0	0	3	2	1	0	861	701	92	66
4	lubuskie	383	318	46	11	17	15	2	0	21	20	1	0	5	5	0	8	418	350	47	19
5	łódzkie	1 424	1 093	221	110	89	65	24	0	101	89	12	0	19	18	1	0	1 633	1 265	258	110
6	małopolskie	1 109	892	173	44	73	69	4	0	110	107	3	0	13	13	0	0	1 305	1 081	180	44
7	mazowieckie	2 876	2 309	419	139	131	116	15	0	7	7	0	0	20	20	0	0	2 430	1 987	351	92
8	opolskie	633	466	115	65	33	30	3	0	45	40	5	0	0	0	0	0	650	482	117	64
9	podkarpackie	660	547	98	15	25	19	6	0	124	117	7	0	5	5	0	0	814	688	111	15
10	podlaskie	383	332	38	13	33	29	4	0	77	77	0	0	7	7	0	0	499	444	42	13
11	pomorskie	1 609	1 339	207	63	162	131	30	1	42	41	1	0	12	12	0	0	1 825	1 523	238	64
12	śląskie	2 798	2 219	420	159	241	205	36	0	141	139	2	0	26	25	1	0	3 201	2 583	459	159
13	świętokrzyskie	534	404	97	33	14	14	0	0	6	6	0	0	0	0	0	0	554	424	97	33
14	warmińsko-mazurskie	674	596	69	9	53	50	3	0	156	154	2	0	29	29	0	0	912	829	74	9
15	wielkopolskie	1 817	1 436	254	127	48	44	4	0	47	47	0	0	4	4	0	0	1 900	1 518	257	125
16	zachodniopomorskie	1 424	1 077	211	136	71	53	15	3	116	116	0	0	8	7	1	0	1 578	1 226	217	135
	RAZEM	20 079	15 995	2 904	1 176	1 159	983	172	4	1 482	1 421	61	0	174	168	6	8	22 158	17 994	3 040	1 133

M - mężczyźni
K - kobiety
Dz - dzieci

³ w badaniu wystąpiły pewne niewielkie błędy, nie rzutujące jednak na całościowe wyniki. Więcej na ten temat, patrz: przypis 1, na stronie 5 niniejszego opracowania

Tabela Nr 4 Liczba osób bezdomnych określona w trakcie ogólnopolskiego badania w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. przebywających poza placówkami instytucjonalnymi

LP.	Województwo	Miejsca niemieszkalne				Pustostany, domki, altany działkowe				Inne				RAZEM:			
		Ogółem	mężczyźni	kobiety	dzieci	Ogółem	mężczyźni	kobiety	dzieci	Ogółem	mężczyźni	kobiety	dzieci	Ogółem	mężczyźni	kobiety	dzieci
1	dolnośląskie	87	85	2	0	431	318	72	41	286	249	32	5	804	652	106	46
2	kujawsko-pomorskie	97	85	12	0	941	479	275	187	121	108	10	3	1 159	672	297	190
3	lubelskie	44	41	3	0	74	68	6	0	113	99	13	1	231	208	22	1
4	lubuskie	52	47	5	0	138	127	12	0	117	105	13	0	308	278	30	0
5	łódzkie	159	22	6	0	175	89	14	0	163	70	14	9	497	181	34	9
6	małopolskie	72	68	4	0	229	182	43	4	116	101	14	1	417	351	61	5
7	mazowieckie	87	80	7	0	416	336	80	0	259	162	54	44	706	508	132	44
8	opolskie	80	67	13	0	127	114	13	0	86	75	8	3	361	307	44	10
9	podkarpackie	117	107	10	0	77	67	10	0	52	45	7	0	246	219	27	0
10	podlaskie	16	16	0	0	53	51	2	0	55	39	4	0	124	118	6	0
11	pomorskie	186	168	18	0	476	376	97	3	195	170	23	2	857	714	138	5
12	śląskie	189	175	14	0	315	273	42	0	100	77	15	8	604	522	69	8
13	świętokrzyskie	26	24	2	0	47	42	5	0	50	47	2	1	123	113	9	1
14	warmińsko-mazurskie	46	44	2	0	173	162	11	0	161	126	26	9	380	332	39	9
15	wielkopolskie	145	139	6	0	362	260	78	24	152	135	16	1	676	548	103	25
16	zachodniopomorskie	165	150	15	0	716	510	161	45	187	151	29	7	1 061	805	204	52
	RAZEM	1 568	1 318	119	0	4 750	3 454	921	304	2 213	1 759	280	94	8 554	6 528	1 321	405

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Departament Pomocy i Integracji Społecznej

W trakcie Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych policzono także 1.330 osób przebywających w mieszkaniach wynajmowanych, chronionych itp. Osoby te nie zostały jednak uwzględnione w ogólnej liczbie osób bezdomnych w Polsce, ponieważ nie spełniają one warunków definicji osoby bezdomnej (zgodnej z ustawą *o pomocy społecznej*): osoby te zamieszkują bowiem lokale mieszkalne (w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy).⁴ Osoby te można więc raczej nazwać osobami już „usamodzielnymi”.

Tabela Nr 5 Liczba osób przebywających w mieszkaniach wynajmowanych, chronionych itp.

Ip.	Województwo	Mieszkania wynajmowane, chronione itp.			
		Ogółem	mężczyźni	kobiety	dzieci
1	dolnośląskie	93	45	20	28
2	kujawsko-pomorskie	81	46	21	14
3	lubelskie	37	33	5	1
4	lubuskie	83	70	9	7
5	łódzkie	26	17	6	3
6	małopolskie	102	78	17	7
7	mazowieckie	43	26	9	8
8	opolskie	8	5	3	0
9	podkarpackie	16	11	5	0
10	podlaskie	35	29	6	0
11	pomorskie	260	153	60	47
12	śląskie	227	84	87	56
13	świętokrzyskie	32	24	5	3
14	warmińsko-mazurskie	129	58	34	37
15	wielkopolskie	66	51	10	5
16	zachodniopomorskie	92	48	19	25
	RAZEM	1 330	778	316	241

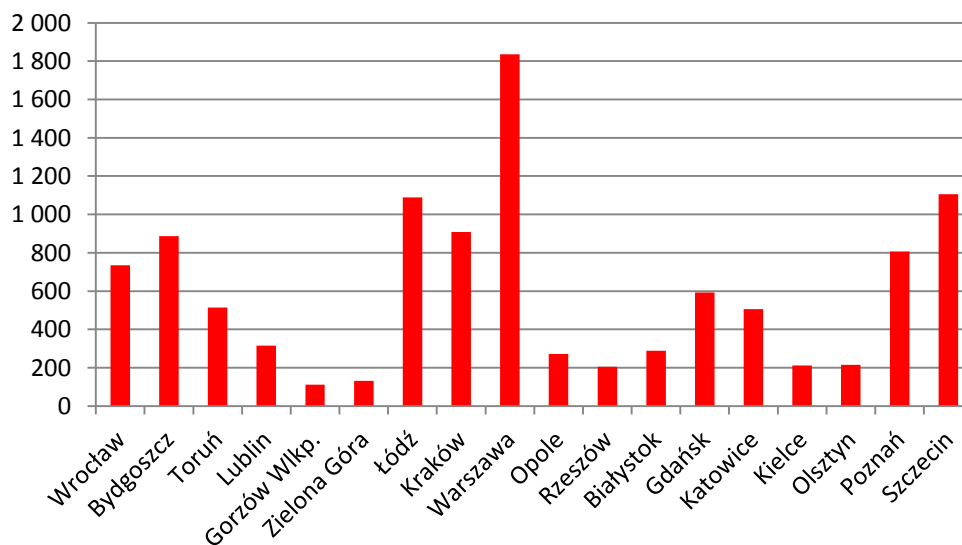
⁴ Szerzej definicja osoby bezdomnej została omówiona na stronie 5-6 niniejszego opracowania.

Poniżej przedstawiono z kolei zestawienie liczby osób bezdomnych w największych miastach wojewódzkich w Polsce:

Tabela Nr 6 Liczba osób bezdomnych w największych miastach Polski

Województwo	miasto	Liczba osób bezdomnych przebywających w placówkach instytucjonalnych	Liczba osób bezdomnych przebywających poza placówkami instytucjonalnymi	OGÓŁEM
dolnośląskie	Wrocław	574	161	735
Kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz	394	492	886
Kujawsko-pomorskie	Toruń	239	275	514
Lubelskie	Lublin	244	72	316
Lubuskie	Gorzów Wlkp.	89	23	112
Lubuskie	Zielona Góra	123	8	131
Łódzkie	Łódź	815	273	1 088
Małopolskie	Kraków	683	226	909
Mazowieckie	Warszawa	1 404	431	1 835
Opolskie	Opole	207	64	271
Podkarpackie	Rzeszów	183	22	205
Podlaskie	Białystok	255	33	288
Pomorskie	Gdańsk	502	90	592
Śląskie	Katowice	410	96	506
Świętokrzyskie	Kielce	188	24	212
Warmińsko-mazurskie	Olsztyn	190	25	215
Wielkopolskie	Poznań	625	182	807
Zachodniopomorskie	Szczecin	575	530	1 105

Wykres Nr 6A Liczba osób bezdomnych w największych miastach Polski (graficzne przedstawienie Tabeli 6 – wartość OGÓŁEM)

Z przedstawionego powyżej wykresu wynika, że największa grupa osób bezdomnych przebywała w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. w Warszawie (1.835 osób), Szczecinie (1.105) i w Łodzi (1.088); najmniejsza natomiast w Gorzowie Wlkp. (112 osób), Rzeszowie (205), Kielcach (212) i Olsztynie (215).

- Odniesienie się do wyników wcześniejszych badań liczby osób bezdomnych (koordynowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej).

Przed ogólnopolskim badaniem liczby osób bezdomnych w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przeprowadziło 2 badania zmierzające do określenia liczby osób bezdomnych w Polsce. Poniżej przedstawiamy kilka uwag na temat wspomnianych badań:

- Pierwsze ogólnopolskie badanie dotyczące liczby osób bezdomnych przeprowadzono w nocy z 15 na 16 grudnia 2009 r. a następnie powtórzono je w nocy z 26 na 27 stycznia 2010 r. Wyniki badania przedstawiono w opracowaniu: *Bezdomność w Polsce – diagnoza na dzień 31 stycznia 2010 r.*⁵

Metoda badania była bardzo prosta. Minister Pracy i Polityki Społecznej zwrócił się z prośbą do Wojewodów, aby w nocy z 15 na 16 grudnia 2009 roku oraz w nocy z 26 na 27 stycznia 2010 roku dokonano spisu, dotyczącego liczby udzielonych noclegów dla osób bezdomnych na terenie poszczególnych województw.

Intencją podjętych działań było przeprowadzenie badań w ciągu jednej nocy na terenie całego kraju, we wszystkich województwach. Takie założenie pozwoliło uniknąć błędu dublowania się danych osobowych (np. dziś osoba bezdomna może być w Warszawie – ale jutro może być już w Łodzi - co może zostać uwzględnione w statystykach z obu województw). W nocy z 26 na 27 stycznia 2010 roku zarejestrowano 20.960 osób bezdomnych, którym udzielono noclegu na terenie całego kraju.

Oczywiście, nie były to wszystkie osoby bezdomne w Polsce. Opierając się na wynikach wcześniejszych badań liczby osób bezdomnych przeprowadzonych w poszczególnych województwach założono, że w przybliżeniu 1/3 osób bezdomnych nie skorzystała wówczas (nawet pomimo bardzo trudnych warunków atmosferycznych) z możliwości noclegu w placówkach dla osób bezdomnych. Uwzględniając to założenie przyjęto, że liczba osób bezdomnych w Polsce wynosi około 30 tys. osób.

⁵ Materiał informacyjny *Bezdomność w Polsce – diagnoza na dzień 31 stycznia 2010 r* zamieszczony jest na stronie internetowej MPiPS, w zakładce BEZDOMNOŚĆ.

Należy jednak podkreślić, że określenie liczby osób bezdomnych przebywających poza placówkami noclegowymi opierało się wówczas jedynie na teoretycznym „założeniu”, nie zaś na faktycznie zrealizowanym badaniu liczby osób bezdomnych przebywających poza placówkami noclegowymi.

- Drugie badanie dotyczące liczby osób bezdomnych zostało przeprowadzone w III kwartale 2011 roku. Wyniki badania przedstawiono w jednym z rozdziałów materiału informacyjnego: *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w 2010 r.*⁶

Uwagi do badania: Na wniosek części Wydziałów Polityki Społecznej, *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach* przeprowadzono po raz pierwszy przy pomocy programu SAC (Statystycznej Aplikacji Centralnej). Wymagało to jednak pewnych prac przygotowawczych. Zasadnicze działania związane z realizacją sprawozdania uległy w związku z tym opóźnieniu i rozpoczęły się dopiero w lipcu 2011 roku, ostateczny zaś termin przekazania sprawozdania jednorazowego w SAC wyznaczony został na dzień 31 października 2011 r.

Wyniki z badania liczby osób bezdomnych przebywających w placówkach noclegowych na terenie gmin, a także poza placówkami i instytucjami (m.in. w miejscach niemieszkalnych na terenie gmin), miały być wpisane przez poszczególne gminy do sprawozdania jednorazowego w SAC. Na podstawie liczby osób bezdomnych przebywających w gminach, można było z kolei obliczyć liczbę osób bezdomnych w danym województwie, a następnie w całej Polsce.

W związku z dużym opóźnieniem w działaniach sprawozdawczych a także by dodatkowo nie utrudniać realizacji tych działań, Minister Pracy i Polityki Społecznej tym razem nie „narzucał” jednego terminu realizacji badania liczby osób bezdomnych dla wszystkich województw. Termin badania w każdym województwie miał być określony przez Wojewodę.

Wyniki badań wskazywały, że liczba osób bezdomnych w Polsce wynosi ok. 43 tys. osób, w tym 33,6 tys. osób przebywało w placówkach noclegowych dla bezdomnych a 9,4 tys. osób przebywało poza placówkami instytucjonalnymi.

⁶ Materiał informacyjny *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w 2010r.* zamieszczony jest na stronie internetowej MPiPS, w zakładce BEZDOMNOŚĆ.

– Wnioski.

Wyniki badań zrealizowanych w nocy z 26 na 27 stycznia 2010 r. oraz w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. są podobne. Wynika z nich, że ogólna liczba osób bezdomnych w Polsce wynosi ok. 30 tys. osób. Potwierdziło się wcześniejsze założenie, że około 1/3 osób bezdomnych przebywa (nawet w okresie silnych mrozów) poza placówkami instytucjonalnymi. Tym razem jednak w badaniu zrealizowanym w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r., założenie to zostało sprawdzone już w praktyce.

Z kolei wyniki badań zrealizowanych w 2011 r. „odbiegają” bardzo od wyników badań z 2010 i 2012 roku. Różnica wynosi prawie 13 tys. osób. Wydaje się, że tak duża różnica w wynikach mogła być spowodowana możliwością wystąpienia w badaniu z 2011 r. błędu „dublowania się danych osobowych”. Jak już bowiem wcześniej wyjaśniano, termin realizacji badania w 2011 r. w każdym województwie mógł wyznaczyć sam Wojewoda. W związku z powyższym, termin realizacji badania mógł też być w każdym województwie inny.

Podsumowując można powiedzieć, że badanie przeprowadzone w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. jest najbardziej wiarygodne z dotychczas przeprowadzonych badań. W stosunku do badania z 2010 r. rozszerzono badanie o faktycznie przeprowadzone liczenie osób bezdomnych przebywających poza placówkami instytucjonalnymi (realizatorzy badania „wyszli w teren” i osobiście dotarli do osób bezdomnych). Ustrzeżono się także błędu „dublowania się danych”, jakie mogło wystąpić w trakcie realizacji badania z 2011 r. Badanie przeprowadzono bowiem w jednym, wyznaczonym przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej terminie, wspólnym dla wszystkich województw.

▪ Badanie socjodemograficzne – zrealizowane za pomocą kwestionariusza osoby bezdomnej.

W nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. w trakcie realizacji Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych, z osobami bezdomnymi przeprowadzono także wywiady, wykorzystując do tego celu *Kwestionariusz osoby bezdomnej*. W trakcie badania zebrano prawie 30 tys. egzemplarzy kwestionariusza. Kwestionariusz dostarczył wiele dodatkowych, cennych danych socjodemograficznych: np. jak długo ankietowana osoba jest osobą bezdomną, jaka jest główna przyczyna jej bezdomności itp.

Informacje opracowane na podstawie kwestionariusza osoby bezdomnej przedstawione są w Aneksie do niniejszego materiału.

II. Placówki noclegowe dla osób bezdomnych

Z informacji uzyskanych ze *Sprawozdań z działań podjętych w celu zapobieżenia negatywnym skutkom bezdomności na terenie województw w sezonie zimowym 2012/2013* – przekazanych przez Wydziały Polityki Społecznej do MPiPS – wynika, że w Polsce jest 643 placówek noclegowych dla osób bezdomnych (w tym: schroniska, noclegownie, ogrzewalnie, domy/hostele dla osób bezdomnych), które dysponują 22.339 miejscami noclegowymi. Ponadto Wydziały Polityki Społecznej zgłosiły możliwość udostępnienia w szczególnie trudnych warunkach (np. w okresie zimowym) 2.886 dodatkowych miejsc noclegowych, tzw. „dostawek”. W sumie, dostępna liczba miejsc noclegowych dla osób bezdomnych wynosi więc: 25.225 miejsc.

Spośród 643 placówek noclegowych dla osób bezdomnych 424 placówki prowadzone są przez gminy i powiaty w ramach zadań własnych lub zleconych (np. gmina może zlecić i opłacić organizacji pozarządowej prowadzenie placówki noclegowej oraz udzielanie usług noclegowych) z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną. W obu przypadkach usługi świadczone przez te placówki opłacane są przez gminę lub powiat. Placówki te dysponują 14.118 miejscami noclegowymi.

Natomiast 217 placówek nie zawarło umów z gminami/powiatami dotyczących finansowania ich usług noclegowych dla osób bezdomnych. Placówki te dysponują 8.221 miejscami noclegowymi.

Z kolei spośród ogółem 643 placówek noclegowych dla osób bezdomnych - 61 placówek to placówki tzw. „niskoprogowe” dla osób bezdomnych będących pod wpływem alkoholu.

Spośród tych 61 placówek „niskoprogowych” - 45 placówek prowadzonych jest przez gminy w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną. Placówki te dysponują 1.265 miejscami noclegowymi.

Natomiast 16 placówek „niskoprogowych” nie zawarło z gminami umów dotyczących finansowania ich usług noclegowych dla osób bezdomnych. Placówki te dysponują 367 miejscami noclegowymi.

Szczegółowe zestawienie liczby placówek noclegowych oraz liczby miejsc noclegowych w tych placówkach z podziałem na województwa przedstawiają Tabele 7-11:

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Departament Pomocy i Integracji Społecznej

Tabela Nr 7 Liczba placówek noclegowych dla osób bezdomnych oraz liczba miejsc noclegowych w tych placówkach w Polsce

	Liczba placówek noclegowych dla osób bezdomnych w województwie							W tym: liczba placówek „niskoprogowych” dla osób bezdomnych będących pod wpływem alkoholu						
	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓŁEM 5+6	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓŁEM 12+13
	przez gminy		przez powiaty		Razem			przez gminy		przez powiaty		Razem		
	placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot				placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Liczba placówek A	183	226	9	6	424	217	643	25	21	-	-	45	16	61
Liczba miejsc w placówkach B	3 320	10 266	273	259	14 118	8 221	22 339	446	819	-	-	1 265	367	1 632
Liczba możliwych „dodatkowych” miejsc C	653	962	18	29	1 662	1 224	2 886	105	30	-	-	135	68	203
OGÓŁEM Liczba miejsc D	3 973	11 228	291	288	15 780	9 445	25 225	551	849	-	-	1 400	435	1 835

Warszawa, lipiec 2013 r.

Tabela Nr 8 Liczba placówek noclegowych dla osób bezdomnych z podziałem na województwa

województwo	Liczba placówek noclegowych dla osób bezdomnych w województwie							W tym: liczba placówek „niskoprogowych” dla osób bezdomnych będących pod wpływem alkoholu						
	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓŁEM 5+6	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓŁEM 12+13
	przez gminy		przez powiaty		Razem			przez gminy		przez powiaty		Razem		
	placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot				placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Dolnośląskie	7	29	-	-	36	-	36	1	4	-	-	5	-	5
Kujawsko-pomorskie	6	8	-	-	14	9	23	1	1	-	-	1	1	2
Lubelskie	7	17	-	-	24	4	28	-	-	-	-	-	-	-
Lubuskie	9	8	-	-	17	2	19	-	2	-	-	2	-	2
Łódzkie	5	15	-	3	23	14	37	-	-	-	-	-	-	-
Małopolskie	15	13	-	-	28	10	38	4	1	-	-	5	1	6
Mazowieckie	3	37	1	3	44	28	72	1	2	-	-	3	-	3
Opolskie	2	-	-	-	2	13	15	1	-	-	-	1	-	1
Podkarpackie	-	-	-	-	-	22	22	-	-	-	-	-	1	1
Podlaskie	10	-	5	-	15	11	26	2	-	-	-	2	2	4
Pomorskie	9	28	-	-	37	2	39	1	4	-	-	5	-	5
Śląskie	28	24	1	-	53	24	77	6	2	-	-	8	1	9
Świętokrzyskie	5	-	-	-	5	21	26	3	-	-	-	3	4	7
Warmińsko-Mazurskie	59	4	2	-	65	8	73	1	-	-	-	1	2	3
Wielkopolskie	9	24	-	-	33	31	64	2	-	-	-	2	3	5
Zachodnio-pomorskie	9	19	-	-	28	18	48	2	5	-	-	7	1	8
	183	226	9	6	424	217	643	25	21	-	-	45	16	61

Tabela Nr 9 Liczba miejsc w placówkach noclegowych dla osób bezdomnych z podziałem na województwa

województwo	Placówki noclegowe dla osób bezdomnych w województwie							W tym: placówki „niskoprogowe” dla osób bezdomnych będących pod wpływem alkoholu						
	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓLEM 5+6	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓLEM 12+13
	przez gminy		przez powiaty		Razem			przez gminy		przez powiaty		Razem		
	placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot				placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot			
	1	2	3	4				5	6	7	8			
dolnośląskie	221	1 284	-	-	1 505	63	1 568	10	114	-	-	124	-	124
Kujawsko-pomorskie	132	484	-	-	616	559	1 175	7	20	-	-	27	18	45
Lubelskie	82	634	-	-	716	260	976	-	-	-	-	-	-	-
Lubuskie	217	150	-	-	367	42	409	-	20	-	-	20	-	20
Łódzkie	123	729	-	75	927	354	1 281	-	-	-	-	-	-	-
Małopolskie	223	644	-	-	867	334	1 201	41	8	-	-	49	20	69
Mazowieckie	60	1 995	6	184	2 245	1 269	3 514	40	370	-	-	410	-	410
Opolskie	190	-	-	-	190	499	689	60	-	-	-	60	-	60
Podkarpackie	-	-	-	-	-	830	830	-	-	-	-	-	10	10
Podlaskie	125	-	50	-	175	402	577	40	-	-	-	40	20	60
Pomorskie	219	1 545	-	-	1 764	170	1 934	15	98	-	-	113	-	113
Śląskie	1 083	850	5	-	1 938	851	2 789	111	68	-	-	179	46	225
Świętokrzyskie	62	-	-	-	62	603	665	18	-	-	-	18	43	61
Warmińsko-Mazurskie	234	84	212	-	530	324	854	7	-	-	-	7	5	12
Wielkopolskie	246	998	-	-	1 244	1 190	2 434	62	-	-	-	62	190	252
Zachodnio-pomorskie	103	869	-	-	972	471	1 443	35	121	-	-	156	15	171
	3 320	10 266	273	259	14 118	8 221	22 339	446	819	-	-	1 265	367	1 632

Tabela Nr 10 Liczba możliwych "dodatkowych" miejsc w placówkach dla osób bezdomnych z podziałem na województwa

	Placówki noclegowych dla osób bezdomnych w województwie							W tym: placówki „niskoprogowe” dla osób bezdomnych będących pod wpływem alkoholu						
	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓŁEM 5+6	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓŁEM 12+13
	przez gminy		przez powiaty		Razem			przez gminy		przez powiaty		Razem		
	placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot				placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot			
województwo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
dolnośląskie	5	-	-	-	5	-	5	5	-	-	-	5	-	5
Kujawsko-pomorskie	64	48	-	-	112	99	211	-	2	-	-	2	-	2
Lubelskie	10	122			132	15	147	-	-	-	-	-	-	-
Lubuskie	54	22	2	-	78	-	78	-	-	-	-	-	-	-
Łódzkie	16	76	-	20	112	63	175	-	-	-	-	-	-	-
Małopolskie	54	156	-	-	210	64	274	15	-	-	-	15	10	25
Mazowieckie	2	94	-	-	96	63	159	2	10	-	-	12	-	12
Opolskie	30	-	-	-	30	5	35	30	-	-	-	30	-	30
Podkarpackie	-	-	-	-	-	265	265	-	-	-	-	-	-	-
Podlaskie	6	-	-	-	6	52	58	4	-	-	-	4	10	14
Pomorskie	43	143	-	-	186	25	211	-	2	-	-	2	-	2
Śląskie	198	30	10	-	238	148	386	25	5	-	-	30	10	40
Świętokrzyskie	9	-	-	-	9	113	122	7	-	-	-	7	12	19
Warmińsko-Mazurskie	89	30	-	-	119	61	180	7	-	-	-	7	5	12
Wielkopolskie	40	79	-	-	119	170	289	-	-	-	-	-	18	18
Zachodnio-pomorskie	33	162	6	9	210	81	291	10	11	-	-	21	3	24
	653	962	18	29	1 662	1 224	2 886	105	30	-	-	135	68	203

Tabela Nr 11 Liczba **wszystkich miejsc** noclegowych dla osób bezdomnych w placówkach noclegowych **OGÓLEM - razem z np.: "dostawkami"**

województwo	Placówki noclegowych dla osób bezdomnych w województwie							W tym: placówki „niskoprogowe” dla osób bezdomnych będących pod wpływem alkoholu						
	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓLEM 5+6	Placówki prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc i integrację społeczną					Inne placówki (np. prowadzone przez organizacje pozarządowe), o nieuregulowanym sposobie finansowania	OGÓLEM 12+13
	przez gminy		przez powiaty		Razem			przez gminy		przez powiaty		Razem		
	placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot				placówki prowadzone przez gminy	placówki prowadzone przez inny podmiot	placówki prowadzone przez powiaty	placówki prowadzone przez inny podmiot			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
dolnośląskie	226	1 284	-	-	1 510	63	1 573	15	114	-	-	129	-	129
Kujawsko-pomorskie	196	532	-	-	728	658	1 386	7	22	-	-	29	18	47
Lubelskie	92	756	-	-	848	275	1 123	-	-	-	-	-	-	-
Lubuskie	271	172	2	-	445	42	487	-	20	-	-	20	-	20
Łódzkie	139	805	-	95	1 039	417	1 456	-	-	-	-	-	-	-
Małopolskie	277	800	-	-	1 077	398	1 475	56	8	-	-	64	30	94
Mazowieckie	62	2 089	6	184	2 341	1 332	3 673	42	380	-	-	422	-	422
Opolskie	220	-	-	-	220	504	724	90	-	-	-	90	-	90
Podkarpackie	-	-	-	-	-	1 095	1 095	-	-	-	-	-	10	10
Podlaskie	131	-	50	-	181	454	635	44	-	-	-	44	30	74
Pomorskie	262	1 688	-	-	1 950	195	2 145	15	100	-	-	115	-	115
Śląskie	1 281	880	15	-	2 176	999	3 175	136	73	-	-	209	56	265
Świętokrzyskie	71	-	-	-	71	716	787	25	-	-	-	25	55	80
Warmińsko-Mazurskie	323	114	212	-	649	385	1 034	14	-	-	-	14	10	24
Wielkopolskie	286	1 077	-	-	1 363	1 360	2 723	62	-	-	-	62	208	270
Zachodnio-pomorskie	136	1 031	6	9	1 182	552	1 734	45	132	-	-	177	18	195
	3 973	11 228	291	288	15 780	9 445	25 225	551	849	-	-	1 400	435	1 835

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Departament Pomocy i Integracji Społecznej

Ciekawe może być porównanie ogólnej liczby miejsc noclegowych w placówkach noclegowych dla osób bezdomnych (razem z dodatkowymi miejscami noclegowymi, tzw. „dostawkami”: 25.225 miejsc - Tabela 7) do liczby osób przebywających w placówkach noclegowych w czasie ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych przeprowadzonego w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. (22.158 osób – Tabela 1).

Z przedstawionego powyżej porównania wynika, że liczba dostępnych miejsc noclegowych (25.225) była większa niż liczba osób bezdomnych, które faktycznie skorzystały w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. z noclegu w placówkach noclegowych (22.158 osób). W konsekwencji, można wyciągnąć wniosek, że w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. nie zabrakło miejsc noclegowych dla osób bezdomnych, że została zapewniona wystarczająca liczba miejsc noclegowych. Zdarzały się co prawda przypadki, że w danej placówce noclegowej zabrakło miejsc noclegowych, ale wówczas osoby bezdomne były kierowane do innych placówek, które dysponowały wolnymi miejscami. Nie zgłoszono przypadku, żeby osobom bezdomnym nie można było nigdzie zapewnić noclegu.

III. Wsparcie i pomoc dla osób bezdomnych

Przedstawione poniżej informacje zostały opracowane na podstawie Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-32-IR/2013, realizowanego w Statystycznej Aplikacji Centralnej. Informacje zbierano od gmin, powiatów, Wydziałów Polityki Społecznej, placówek noclegowych. Większość zbieranych informacji dotyczyła całego roku sprawozdawczego 2012. Ten sposób zbierania danych można więc określić jako badanie przeprowadzone „w dłuższym przedziale czasowym”.

Ponieważ ustawowy obowiązek udzielenia schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym należy do zadań własnych gminy (ustawa z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*, art. 17 ust. 1: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: ... 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym...”) - dla celów niniejszego opracowania szczególnie istotne były informacje uzyskane w trakcie realizacji sprawozdania DPS-IV-32-IR/2013 - od gmin.

- Liczba „zdiagnozowanych” przez gminy osób bezdomnych (ze statystyk Ośrodków Pomocy Społecznej - za cały rok sprawozdawczy 2012)

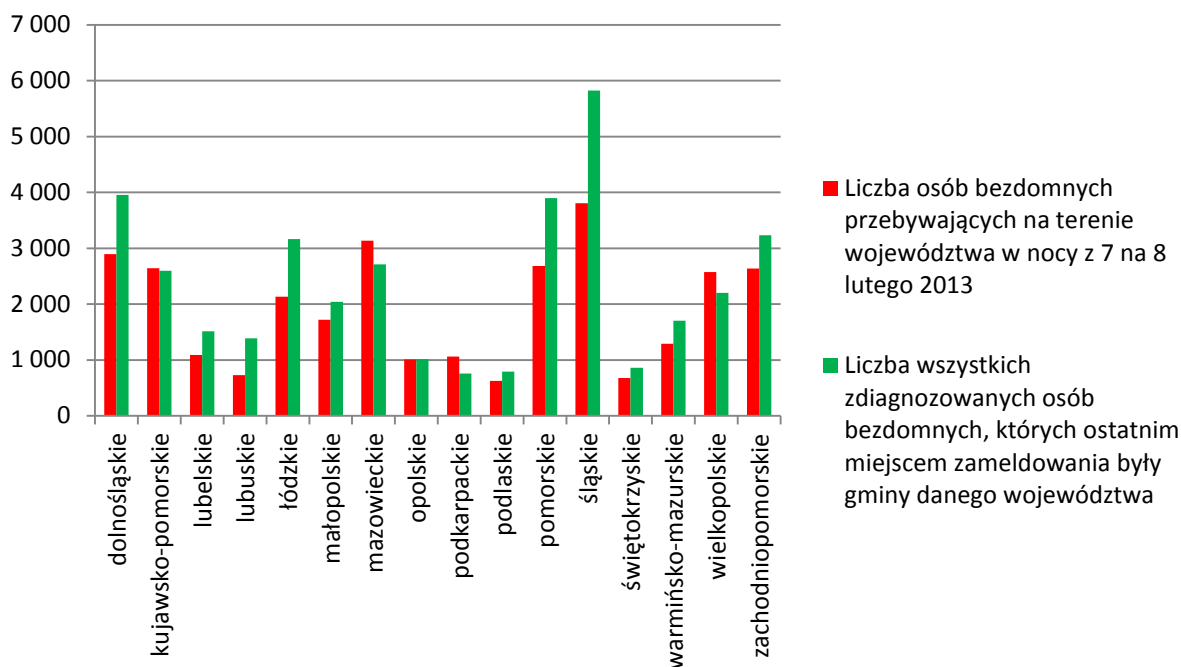
Ze statystyk przekazanych przez wszystkie gminy w Polsce wynika, że w 2012 roku gminy „zdiagnozowały” w sumie 37.645 osób bezdomnych (przy czym brano pod uwagę tylko te osoby, których ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały było w danej gminie, która składała sprawozdanie).

W Tabeli Nr 12, porównano liczbę osób bezdomnych określonych w trakcie realizacji Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (na noc z 7 na 8 lutego 2013 r) – z liczbą „zdiagnozowanych” osób bezdomnych, uzyskaną ze Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-32-IR/2013 (za cały rok sprawozdawczy 2012):

Tabela Nr 12 Liczba „zdiagnozowanych” (w ciągu całego 2012 r.) osób bezdomnych a liczba wszystkich osób bezdomnych przebywających na terenie województw w nocy z 7 na 8 lutego 2013

lp.	Województwo	Liczba osób bezdomnych przebywających na terenie województwa w nocy z 7 na 8 lutego 2013	Liczba wszystkich zdiagnozowanych (w ciągu całego 2012 r.) osób bezdomnych, których ostatnim miejscem zameldowania były gminy danego województwa
1	dolnośląskie	2 896	3 952
2	kujawsko-pomorskie	2 645	2 597
3	lubelskie	1 092	1 511
4	lubuskie	726	1 385
5	łódzkie	2 130	3 166
6	małopolskie	1 722	2 042
7	mazowieckie	3 136	2 710
8	opolskie	1 011	1 016
9	podkarpackie	1 060	760
10	podlaskie	623	794
11	pomorskie	2 682	3 897
12	śląskie	3 805	5 823
13	świętokrzyskie	677	859
14	warmińsko-mazurskie	1 292	1 702
15	wielkopolskie	2 576	2 201
16	zachodniopomorskie	2 639	3 230
	RAZEM	30 712	37 645

Wykres Nr 12A Liczba „zdiagnozowanych” osób bezdomnych a liczba wszystkich osób bezdomnych przebywających na terenie województw w nocy z 7 na 8 lutego 2013 (graficzne przedstawienie Tabeli Nr 12)

Z Tabeli Nr 12 wynika, że liczba „zdiagnozowanych” (w ciągu całego 2012 r.) osób bezdomnych jest większa o 6.933 osób od liczby osób bezdomnych uzyskanej w trakcie Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (przeprowadzonego w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r.).

Skąd wzięła się tak duża różnica w wynikach (prawie 7 tys. osób)?

W celu wyjaśnienia tej kwestii, można by postawić kilka hipotez. Przede wszystkim osoby bezdomne bardzo często się przemieszczają, zmieniają swoje miejsce pobytu, wyjeżdżają z rodzinnych stron. Często więc urywa się kontakt osoby bezdomnej z gminą, w której była ona ostatni raz zameldowana na pobyt stały. Gmina, która „zdiagnozowała” daną osobę jako osobę bezdomną, często nie ma możliwości sprawdzenia co się z tą osobą w danej chwili dzieje. Tymczasem, wiele osób może w międzyczasie usamodzielnic się i przestać być osobą bezdomną (np. może znaleźć pracę i wynająć mieszkanie, czy zamieszkać u znajomych). Niestety, osoby bezdomne bardzo często nie informują gminy, którą opuściły, co się z nimi aktualnie dzieje.

- Liczba osób bezdomnych, którym pobyt w placówkach noclegowych w 2012 r. opłaciły gminy (powiaty) z danego województwa

Odnosząc się do zamieszczonej poniżej informacji dotyczącej liczby osób bezdomnych, którym pobyt w placówkach noclegowych opłaciły gminy, warto zwrócić uwagę, że w przypadku osób bezdomnych świadczenia z pomocy społecznej opłaca gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały. W przypadkach szczególnie uzasadnionych sytuacją osobistą osoby ubiegającej się o świadczenie, w sprawach niecierpiących zwłoki, właściwą miejscowo jest gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o świadczenie. Gmina właściwa ze względu na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały jest jednak wtedy zobowiązana do zwrotu wydatków gminie, która przyznała świadczenia w miejscu pobytu (Art. 101 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*).

Wyniki Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-32-IR/2013 wskazują, że w 2012 r. gminy ze wszystkich województw opłaciły pobyt w placówkach noclegowych w sumie dla 27.357 osób bezdomnych.

Interesujące może być porównanie liczby wszystkich „zdiagnozowanych” przez gminy (w ciągu całego roku 2012) osób bezdomnych, z liczbą osób bezdomnych, którym gminy opłaciły pobyt w placówkach noclegowych w 2012 r.

Z przedstawionej poniżej Tabeli Nr 13 oraz Wykresu Nr 13A wynika, że gminy z prawie wszystkich województw opłaciły pobyt w placówkach noclegowych dla mniejszej liczby osób bezdomnych, niż ogólna liczba zdiagnozowanych w danym województwie osób. Jak można wyjaśnić tę prawidłowość? Cóż, nie wszystkie osoby bezdomne są zainteresowane noclegiem w placówce noclegowej i nawet jeśli pracownik socjalny zaproponuje im taki nocleg – mogą odmówić (zwłaszcza jeśli pobyt w placówce wiąże się z koniecznością zrezygnowania ze spożywania alkoholu czy innych środków psychoaktywnych).

Jedynie w województwie mazowieckim gminy opłaciły pobyt w placówkach noclegowych dla większej liczby osób bezdomnych niż liczba zdiagnozowanych tu osób bezdomnych. W liczbach przedstawiało się to następująco: liczba zdiagnozowanych w woj. mazowieckim osób bezdomnych - 2.710, liczba osób, którym opłacono pobyt w placówce noclegowej - 4.197. Różnica wynosi - 1.487. O czym mogłyby świadczyć te liczby?

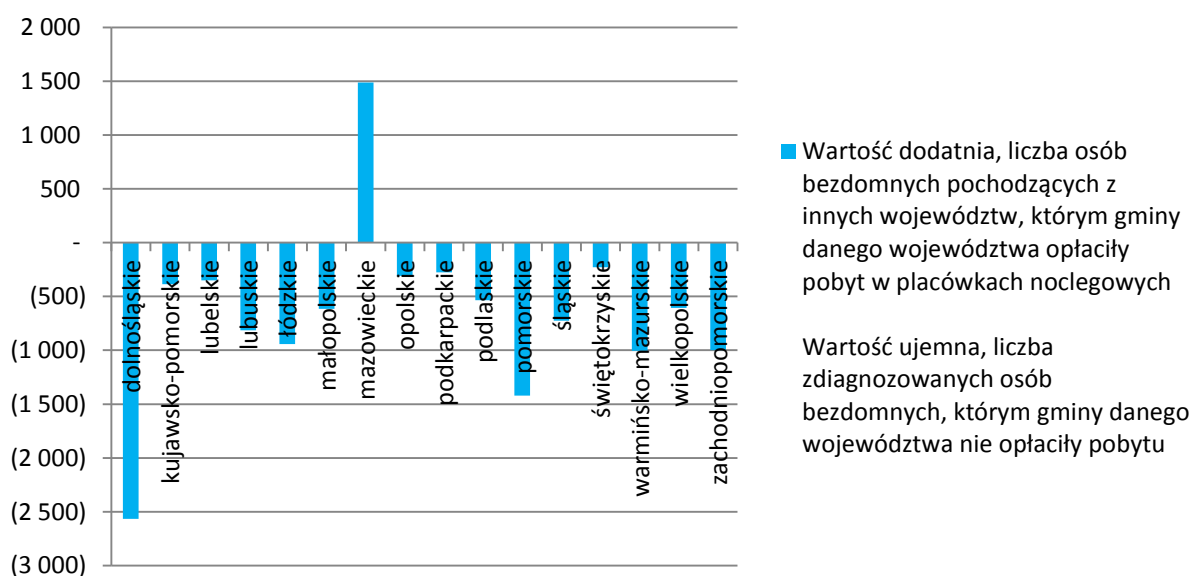
Wśród osób bezdomnych rozpowszechnione jest zjawisko migracji. Osoby bezdomne często się przemieszczają, przy czym preferują duże miasta i aglomeracje. W związku z powyższym np. do Warszawy przyjeżdża bardzo dużo osób bezdomnych z innych regionów kraju. Często osoby te przebywają w Warszawie kilka dni, a następnie wyjeżdżają do innych miast. Ponieważ bardzo często pomoc w postaci noclegu musi być udzielona natychmiast (zwłaszcza zimą, przy złych warunkach atmosferycznych), nie ma czasu na porozumienie się pomiędzy

Ośrodkiem Pomocy Społecznej np. z Warszawy a Ośrodkiem Pomocy Społecznej właściwym ze względu na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały osoby bezdomnej (zresztą często osoba bezdomna nie posiada dowodu osobistego) - w związku z powyższym gminy z woj. mazowieckiego w sytuacjach „nagłych” często opłacają pobyt wszystkim osobom bezdomnym, nawet jeżeli nie są właściwe ze względu na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały. Obciążenie finansowe gmin mazowieckich jest pod tym względem niewspółmiernie duże. Przedstawia to poniższa Tabela Nr 13 oraz Wykres 13A:

Tabela Nr 13 Liczba wszystkich zdiagnozowanych osób bezdomnych, których ostatnim miejscem zameldowania były gminy danego województwa- a liczba osób bezdomnych, którym pobyt w placówkach noclegowych w 2012 r. opłaciły GMINY (powiaty) danego województwa

Ip.	Województwo	Liczba wszystkich zdiagnozowanych osób bezdomnych, których ostatnim miejscem zameldowania były gminy danego województwa (przebywający na terenie województwa i poza jego granicami)	Liczba osób bezdomnych, którym pobyt w placówkach noclegowych w 2012 r. opłaciły GMINY (powiaty) danego województwa	C=B-A <u>Wartość dodatnia</u> , liczba osób bezdomnych pochodzących z innych województw, którym gminy danego województwa "dodatkowo" opłaciły pobyt w placówkach noclegowych
				<u>Wartość ujemna</u> , liczba zdiagnozowanych osób bezdomnych z danego województwa, którym gminy danego województwa nie opłaciły pobytu w placówkach noclegowych
		A	B	C
1	dolnośląskie	3 952	1 386	-2 566
2	kujawsko-pomorskie	2 597	2 211	-386
3	lubelskie	1 511	1 160	-351
4	lubuskie	1 385	570	-815
5	łódzkie	3 166	2 225	-941
6	małopolskie	2 042	1 428	-614
7	mazowieckie	2 710	4 197	1 487
8	opolskie	1 016	706	-310
9	podkarpackie	760	485	-275
10	podlaskie	794	258	-536
11	pomorskie	3 897	2 476	-1 421
12	śląskie	5 823	5 099	-724
13	świętokrzyskie	859	631	-228
14	warmińsko-mazurskie	1 702	699	-1 003
15	wielkopolskie	2 201	1 595	-606
16	zachodniopomorskie	3 230	2 231	-999
	RAZEM	37 645	27 357	-10 288

Wykres Nr 13A Graficzne przedstawienie kolumny C z Tabeli Nr 13

- Poniżej przedstawiono informacje dotyczące wybranych działań aktywizujących, podjętych na rzecz osób bezdomnych oraz osiągniętych efektów w tym zakresie:

Tabela Nr 14 Efekty podjętych działań na rzecz osób bezdomnych

lp.	Województwo	Liczba osób objętych Indywidualnym Programem Wychodzenia z Bezdomności w roku 2012	Liczba osób bezdomnych objętych Kontraktem Socjalnym w roku 2012	Liczba osób bezdomnych, które się usamodzielniały	Liczba osób bezdomnych, które podjęły zatrudnienie, w tym zatrudnienie wspierane w roku 2012 (umowa o pracę, umowy cywilno-prawne)
1	dolnośląskie	111	224	108	68
2	kujawsko-pomorskie	96	428	131	70
3	lubelskie	62	109	90	65
4	lubuskie	188	178	129	27
5	łódzkie	658	107	152	131
6	małopolskie	64	111	78	72
7	mazowieckie	130	127	481	440
8	opolskie	177	99	48	40
9	podkarpackie	8	22	28	12
10	podlaskie	54	15	43	15
11	pomorskie	231	181	202	57
12	śląskie	1 006	340	466	224
13	świętokrzyskie	32	101	32	21
14	warmińsko-mazurskie	26	48	24	30
15	wielkopolskie	540	269	179	121
16	zachodniopomorskie	81	230	519	372
	RAZEM	3 464	2 589	2 710	1 765

Zgodnie z artykułem 49 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Program powinien uwzględniać sytuację osoby bezdomnej oraz zapewniać szczególne wspieranie osobie aktywnie uczestniczącej w wychodzeniu z bezdomności, jak również stosownie do potrzeb osoby bezdomnej, może uwzględniać wszelkie środki pomocy, jakimi dysponuje ośrodek pomocy społecznej realizujący program.

Indywidualny program wychodzenia z bezdomności jest opracowywany przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej wraz z osobą bezdomną i podlega zatwierdzeniu przez kierownika ośrodka. Jeżeli osoba bezdomna przebywa w schronisku lub domu dla bezdomnych, indywidualny program wychodzenia z bezdomności może być opracowany przez pracownika socjalnego zatrudnionego w tej placówce. Jeżeli indywidualny program wychodzenia z bezdomności wykracza poza będące w dyspozycji placówki środki pomocy lub zachodzi konieczność objęcia osoby bezdomnej ubezpieczeniem zdrowotnym, podlega on zatwierdzeniu przez kierownika ośrodka pomocy społecznej. W takim przypadku w programie wskazuje się podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych postanowień programu.

Z Tabeli Nr 14 wynika, że w 2012 r. *Indywidualnym Programem Wychodzenia z bezdomności* objętych zostało 3.464 osób, zaś *Kontraktem Socjalnym* 2.589 osób. Usamodzieliło się 2.710 osób, natomiast 1.765 osób podjęło zatrudnienie (w tym zatrudnienie wspierane).

- Olbrzymią pomocą w usamodzielnieniu się osoby bezdomnej, może być udostępnienie jej lokalu do zamieszkania:

Tabela Nr 15 Lokale przekazane osobom bezdomnym w 2012 r.

LP.	Województwo	Lokale przekazanych osobom bezdomnym OGÓŁEM	Lokale socjalne	Lokale komunalne	Inne lokale
1	dolnośląskie	77	50	21	6
2	kujawsko-pomorskie	56	22	29	5
3	lubelskie	23	11	6	6
4	lubuskie	40	27	13	-
5	łódzkie	68	37	27	4
6	małopolskie	21	16	3	2
7	mazowieckie	96	55	38	3
8	opolskie	53	26	26	1

LP.	Województwo	Lokale przekazanych osobom bezdomnym OGÓŁEM	Lokale socjalne	Lokale komunalne	Inne lokale
9	podkarpackie	7	8	1	-
10	podlaskie	15	6	9	-
11	pomorskie	24	19	4	1
12	śląskie	134	82	51	1
13	świętokrzyskie	26	21	3	2
14	warmińsko-mazurskie	6	2	4	-
15	wielkopolskie	67	45	22	-
16	zachodniopomorskie	42	29	12	1
	RAZEM	755	456	269	30

W 2012 r. osobom bezdomnym przekazano 755 lokali mieszkalnych, w tym 456 mieszkań socjalnych oraz 269 mieszkań komunalnych.

IV. FINANSE

Należy w tym miejscu przypomnieć, że ustawowy obowiązek udzielenia schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym należy do **zadań własnych gminy** (ustawa z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*, art. 17 ust. 1: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: ... 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym...”).

Stąd nie dziwi fakt, że w przedstawionej poniżej tabeli największe środki finansowe przeznaczone na działalność w zakresie bezdomności pochodzą z budżetów gmin: prawie 137 mln złotych.

W sumie, na działania w obszarze bezdomności w 2012 roku przeznaczono środki finansowe w wysokości 166,8 mln złotych, z tego na finansowanie działalności placówek świadczących pomoc osobom bezdomnym przeznaczono 108,7 mln złotych (84,5 mln + 24,2 mln), zaś bezpośrednio osobom bezdomnym przekazano środki w wysokości 58,1 mln złotych (w formie np. zasiłków).

Tabela Nr 16 Publiczne środki finansowe przeznaczone na działania pomocowe dla osób bezdomnych w 2012 roku

Lp.	Poziom finansowania	Środki finansowe			
		OGÓŁEM:	W tym: Środki na finansowanie działalności placówek świadczących pomoc osobom bezdomnym, prowadzonych przez:		W tym: Środki przekazywane bezpośrednio osobom bezdomnym w formie np. zasiłków lub innych świadczeń pieniężnych
			podmioty niepubliczne (np. organizacje pozarządowe, wyznaniowe itp.)	podmioty publiczne	
1	Środki gminne/powiatowe	136 958 229	54 999 189	23 845 347	58 113 694
2	Środki wojewódzkie	3 732 887	3 716 055	16 832	X
	a) budżet wojewody	3 164 687	3 147 855	16 832	X
	b) budżet samorządu województwa	568 200	568 200	-	X
3	Środki krajowe przekazane podmiotom świadczącym pomoc osobom bezdomnym na terenie danego województwa OGÓŁEM	22 556 287	22 494 997	61 290	X
	w tym: a) środki jakie Organizacje Pożytku Publicznego otrzymały w 2012r. w ramach 1% podatku należnego za 2011 rok ⁷	953 128	899 020	54 108	X
	b) dotacje w ramach programu Ministra Pracy i Polityki Społecznej: "Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności", Edycja 2012	5 000 000	5 000 000	X	X
	c) inne dotacje otrzymane od organów administracji rządowej ⁷	16 603 159	16 595 977	7 182	X
4	Środki unijne przekazane w 2012r. podmiotom z terenu danego województwa z Europejskich Funduszy np. EFS ⁷	3 534 262	3 271 253	263 009	X
OGÓŁEM:		166 781 665	84 481 493	24 186 477	58 113 694

Ponieważ największe środki przeznaczone na działania w zakresie bezdomności pochodzą od gmin, poniżej przedstawiono tabelę z wykazem środków przekazanych przez gminy z podziałem na poszczególne województwa. W zestawieniu uwzględniono także środki powiatowe – należy jednak wyjaśnić, że środki powiatowe stanowią zaledwie kilka procent w porównaniu do środków gminnych.

⁷ informacje uzyskane bezpośrednio od 537 placówek noclegowych dla osób bezdomnych, które wzięły udział w badaniu.

Tablica Nr 17 Gminne (powiatowe) środki na bezdomność

LP.	Województwo	Środki gminne/powiatowe OGÓŁEM przeznaczane na bezdomność	Środki na finansowanie usług i działalności placówek świadczących pomoc ludziom bezdomnym, prowadzonych przez podmioty niepubliczne (np. organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe itp.)	Środki na finansowanie usług i działalności placówek świadczących pomoc ludziom bezdomnym, prowadzonych przez podmioty publiczne	Środki przekazywane bezpośrednio osobom bezdomnym w formie np. zasiłków i/lub innych świadczeń pieniężnych
1	dolnośląskie	14 068 176	4 397 151	1 838 126	7 832 899
2	kujawsko-pomorskie	8 539 199	4 758 988	1 421 180	2 359 031
3	lubelskie	4 671 069	1 699 204	532 185	2 439 680
4	lubuskie	3 237 572	369 883	957 095	1 910 594
5	łódzkie	6 080 778	2 593 848	1 089 456	2 397 474
6	małopolskie	7 168 094	2 618 552	971 014	3 578 527
7	mazowieckie	15 500 312	11 040 980	840 897	3 618 435
8	opolskie	2 658 938	355 696	814 341	1 488 900
9	podkarpackie	4 223 712	3 219 081	30 271	974 359
10	podlaskie	2 179 241	720 373	6 676	1 452 192
11	pomorskie	17 653 379	9 002 827	2 390 070	6 260 482
12	śląskie	23 562 838	5 618 523	7 879 475	10 064 840
13	świętokrzyskie	2 369 709	803 984	84 705	1 481 020
14	warmińsko-mazurskie	5 077 110	568 532	2 313 716	2 194 862
15	wielkopolskie	10 075 069	4 732 344	2 042 412	3 300 312
16	zachodniopomorskie	9 893 035	2 499 222	633 726	6 760 087
	RAZEM	136 958 229	54 999 189	23 845 347	58 113 694

Stosunkowo mniejsze środki na bezdomność pochodzą z poziomu wojewódzkiego (z budżetu Wojewody i Marszałka województwa) – jest to kwota ok. 3,7 mln. złotych:

Tabela Nr 18 Publiczne środki finansowe przeznaczane na bezdomność na poziomie wojewódzkim w 2012 r.

Lp.	Województwo	Środki z budżetu wojewody i marszałka województwa OGÓŁEM	Środki z budżetu wojewody	Środki z budżetu marszałka województwa
1	dolnośląskie	-	-	-
2	kujawsko-pomorskie	139 653	139 653	-
3	lubelskie	204 618	114 208	90 410
4	lubuskie	105 350	39 350	66 000
5	łódzkie	106 000	106 000	-
6	małopolskie	185 000	185 000	-
7	mazowieckie	698 500	598 500	100 000
8	opolskie	100 000	100 000	-
9	podkarpackie	500 000	500 000	-
10	podlaskie	4 756	-	4 756
11	pomorskie	320 500	217 500	103 000
12	śląskie	459 334	410 300	49 034
13	świętokrzyskie	111 442	63 442	48 000
14	warmińsko-mazurskie	542 734	502 734	40 000
15	wielkopolskie	-	-	-
16	zachodniopomorskie	255 000	188 000	67 000
	RAZEM	3 732 887	3 164 687	568 200

- Poniżej z kolei przedstawiono, jakie środki przeznaczono na wybrane formy bezpośredniego wsparcia osób bezdomnych:

Tabela Nr 19 Wybrane materialne formy wsparcia i pomocy (za 2012 r.)

lp.	Województwo	Składka na ubezpieczenie zdrowotne	Zasiłek stały
1	dolnośląskie	349 702	3 605 048
2	kujawsko-pomorskie	213 601	2 230 692
3	lubelskie	105 844	1 177 847
4	lubuskie	133 098	1 286 078
5	łódzkie	148 082	1 608 090
6	małopolskie	196 202	2 130 983
7	mazowieckie	443 674	3 316 597
8	opolskie	94 685	655 500
9	podkarpackie	199 850	814 116
10	podlaskie	77 747	692 909
11	pomorskie	496 705	5 233 651
12	śląskie	509 502	4 312 118
13	świętokrzyskie	248 583	985 477
14	warmińsko-mazurskie	1 126 379	2 162 076
15	wielkopolskie	246 790	2 222 336
16	zachodniopomorskie	319 876	3 658 347
	RAZEM	4 910 320	36 091 865

I tak, na ubezpieczenia zdrowotne dla osób bezdomnych przeznaczono w 2012 r. – 4,9 mln zł, natomiast na zasiłki stałe ponad 36 mln złotych.

V. ZGONY Z WYZIĘBIENIA

Informacje uzyskane ze Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-32-IR/2013 wskazują, że w okresie zimy 2012/2013 w Polsce z powodu wyziębienia zmarło 110 osób, w tym 68 osób bezdomnych, co stanowi 61,8 % wszystkich przypadków.

Tabela Nr 20 Zgony i przypadki śmierci z wyziębienia w sezonie zimowym 2012/2013

LP.	Województwo	OGÓLEM		w tym: jako powód zgonu podano: alkohol		w tym: brak danych dotyczących powodu zgonu	
		Liczba osób, które zmarły z powodu wyziębienia na terenie gminy	W tym liczba osób bezdomnych	Liczba osób, które zmarły z powodu wyziębienia na terenie gminy	W tym liczba osób bezdomnych	Liczba osób, które zmarły z powodu wyziębienia na terenie gminy	W tym liczba osób bezdomnych
1	dolnośląskie	17	12	1	1	16	11
2	kujawsko-pomorskie	4	1	2	1	2	-
3	lubelskie	5	1	5	1	-	-

LP.	Województwo	OGÓŁEM		w tym: jako powód zgonu podano: alkohol		w tym: brak danych dotyczących powodu zgonu	
		Liczba osób, które zmarły z powodu wyziębienia na terenie gminy	W tym liczba osób bezdomnych	Liczba osób, które zmarły z powodu wyziębienia na terenie gminy	W tym liczba osób bezdomnych	Liczba osób, które zmarły z powodu wyziębienia na terenie gminy	W tym liczba osób bezdomnych
4	lubuskie	-	-	-	-	-	-
5	łódzkie	4	3	3	3	1	-
6	małopolskie	9	4	6	2	3	2
7	mazowieckie	16	13	14	11	2	2
8	opolskie	1	1	-	-	1	1
9	podkarpackie	3	1	2	1	1	0
10	podlaskie	3	2	1	-	2	2
11	pomorskie	9	7	8	6	1	1
12	śląskie	21	17	3	3	18	14
13	świętokrzyskie	7	1	7	1	-	-
14	warmińsko-mazurskie	4	-	4	-	-	-
15	wielkopolskie	4	2	2	-	2	2
16	zachodniopomorskie	3	3	3	2	-	1
	RAZEM	110	68	61	32	49	36

Na 110 zgłoszonych przypadków śmierci z wyziębienia, w 49 przypadkach nie podano powodu zgonu (stanowiło to prawie 44,6% przypadków). Natomiast najczęściej zgłaszanym powodem zgonu (poza wyziębieniem) było upojenie alkoholowe (61 przypadków), przy czym osoby bezdomne stanowiły ok. 52,5% zgłoszonych przypadków (32 osoby).

VI. Dodatkowa informacja⁸ – FINANSOWANIE BUDOWNICTWA SOCJALNEGO – Z FUNDUSZU DOPLAT

Program wspierania budownictwa socjalnego - Fundusz Dopłat

Pod koniec 2006 roku powstał pakiet rozwiązań o charakterze prawno-ekonomicznym służący wsparciu samorządów gmin i organizacji pożytku publicznego, podejmujących się zadań w zakresie budownictwa socjalnego.

Podstawą do wprowadzenia wspomnianych rozwiązań jest ustawa z dnia 8 grudnia 2006r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2006r., Nr 251, poz. 1844 z późn. zm.), która powstała w 2006 roku w ówczesnym **Ministerstwie Budownictwa**⁹. Ustawa określa zasady udzielania finansowego wsparcia podmiotom realizującym przedsięwzięcia polegające na tworzeniu

⁸ Informacja uzyskana już nie z ogólnopolskiego sprawozdania za 2012 rok (przeprowadzonego przy pomocy programu SAC), ale bezpośrednio od Banku Gospodarstwa Krajowego

⁹ Obecnie ustawa o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych – znajduje się w gestii Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

zasobu lokali socjalnych, komunalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych.

Źródłem finansowego wsparcia jest Fundusz Dopłat, wydzielony w Banku Gospodarstwa Krajowego. Obsługa programu wsparcia budownictwa socjalnego została powierzona **Bankowi Gospodarstwa Krajowego**. Program skierowany jest do:

- gmin
- powiatów
- związków międzygminnych
- organizacji pożytku publicznego

Maksymalne wsparcie jakie inwestorzy mogą otrzymać na swoje przedsięwzięcia inwestycyjne, w zależności od rodzaju inwestycji mieści się w granicach 30 – 50 % wartości inwestycji. Przedstawia to poniższa tabela:

Tabela Nr 21 **Maksymalna wysokość finansowego wsparcia¹⁰**

Przedsięwzięcie		Lokale socjalne	Mieszkania chronione	Noclegownie i domy dla bezdomnych	Lokale komunalne
Rodzaj inwestycji	Inwestor	gmina	gmina, powiat,	gmina, związek międzygminny, organizacje pożytku publicznego	gmina
	budowa, w tym rozbudowa lub nadbudowa budynku	30%	30% ¹	40%	30%
	remont lub przebudowa budynku ub jego części	40%	40% ¹	50%	40%
	zmiana sposobu użytkowania budynku lub jego części	40%	40% ¹	50%	40%
	kupno lokalu mieszkalnego, lub budynku mieszkalnego	30%	30% ¹		30%
	kupno + remont lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego	30%	30% ¹		30%
Lokale mieszkalne realizowane przez TBS	budowa, w tym rozbudowa lub nadbudowa budynku	40% ²	40% ²		40%
	remont lub przebudowa	50% ²	50% ²		50%
	zmiana sposobu użytkowania	50% ²	50% ²		50%

1. także organizacje pożytku publicznego

2. także związek międzygminny

¹⁰ Tabela pobrana ze strony internetowej Banku Gospodarstwa Krajowego, link do informacji: <http://www.bgk.com.pl> → zakładka SAMORZĄDY → PROGRAMY RZĄDOWE → PROGRAM WSPARCIA BUDOWNICTWA SOCJALNEGO ZE ŚRODKÓW FUNDUSZU DOPLĄT → informacja: „Informacje o programie finansowego wsparcia Budownictwa Socjalnego”

Z informacji uzyskanych od Banku Gospodarstwa Krajowego wynika, że w 2012 r. najczęściej zakwalifikowanych wniosków o dofinansowanie inwestycji dotyczyło dofinansowania budowy czy remontu „lokali mieszkalnych” (mieszkań socjalnych, komunalnych, chronionych) - 101 wniosków na łączną kwotę dofinansowania ok. 96 mln złotych, natomiast tylko 3 wnioski na kwotę 1,8 mln złotych zostały zakwalifikowane do dofinansowania w kategorii „miejsca w noclegowniach i domach dla bezdomnych”.

W sumie w 2012 r. zakwalifikowano 104 wnioski o dofinansowanie, na kwotę 97,8 mln. zł.

Przedstawia to poniższa tabela:

Tabela Nr 22 Liczba zakwalifikowanych wniosków oraz kwota finansowego wsparcia przeznaczona na realizację tychże wniosków w 2012 roku.

Rok	Lokale mieszkalne		Miejsca w noclegowniach i domach dla bezdomnych		RAZEM: liczba zakwalifikowanych wniosków 1+2	RAZEM: kwota wsparcia finansowego 1+2
	Liczba zakwalifikowanych wniosków	Kwota finansowego wsparcia	Liczba zakwalifikowanych wniosków	Kwota finansowego wsparcia		
	1	1	2	2		
2012 I półrocze	48	45 165 448	-	-	48	45 165 448
2012 II półrocze	53	50 871 988	3	1 801 252	56	52 673 240
OGÓŁEM:	101	96 037 436	3	1 801 252	104	97 838 688

ANEKS

BADANIE SOCJODEMOGRAFICZNE

Oprócz pozyskania informacji o liczbie osób bezdomnych w placówkach i miejscach niemieszkalnych, *Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych* (przeprowadzone w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r.) było doskonałą okazją do pozyskania danych socjodemograficznych o grupie osób bezdomnych.

W tym celu, w trakcie realizacji wspomnianego badania - z osobami bezdomnymi przeprowadzano wywiady, wykorzystując do tego celu *Kwestionariusz osoby bezdomnej*. Podczas badania zebrano prawie 30 tys. egzemplarzy kwestionariusza. Zanim przystąpiono do dalszej analizy zebranych materiałów, informacje z wypełnionych kwestionariuszy musiały jeszcze zostać wprowadzone do programu do statystycznej analizy danych. Dane z wersji papierowej kwestionariusza były więc wpisywane do elektronicznej wersji kwestionariusza przygotowanego w programie IBM SPSS Data Collection Author. Wprowadzono informacje dotyczące 29.694 osób bezdomnych.

Uzyskane z kwestionariuszy informacje pozwoliły na zgromadzenie danych socjodemograficznych o osobach bezdomnych w skali ogólnopolskiej. Nie są one podstawą do odpowiedzi na konkretne pytania ilościowe np. jaka jest całkowita liczba osób bezdomnych w Polsce (całkowita liczba osób bezdomnych jest większa niż liczba zgromadzonych kwestionariuszy, ponieważ nie wszystkie osoby bezdomne wyraziły zgodę na przeprowadzenie z nimi wywiadu).

Ponadto nie zawsze kwestionariusz mógł być całkowicie wypełniony, np. ze względu na odmowę odpowiedzi na konkretne pytania. W takiej sytuacji do kwestionariusza wpisywane były informacje podane przez ankietowanego, a pozostałe miejsca oznaczane były w programie IBM SPSS Data Collection Author odpowiedzią „brak danych”. Zdarzało się również, że osoby ankietowane nie były osobami bezdomnymi, gdyż nie spełniały jednego z kryteriów definicji osoby bezdomnej (określonej w ustawie *o pomocy społecznej*) - takie kwestionariusze nie były uwzględnione w badaniu.

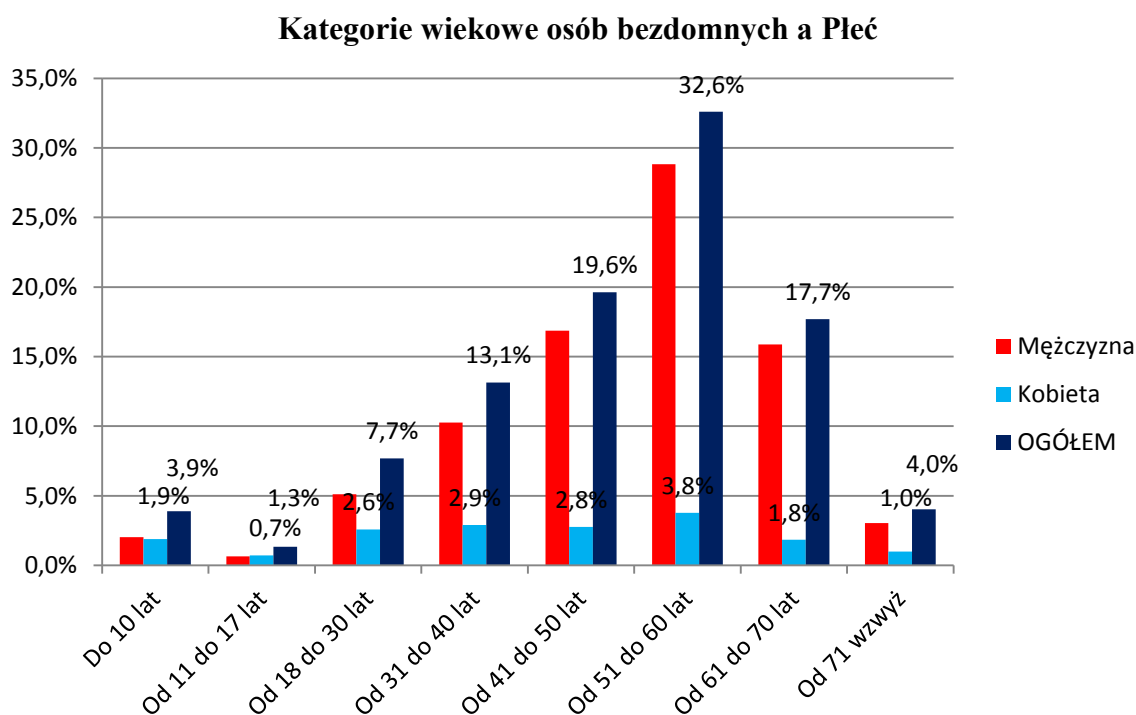
Wyniki analizy *Kwestionariuszy osób bezdomnej w skali ogólnopolskiej* przedstawiają się następująco:

1. KATEGORIE WIEKOWE OSÓB BEZDOMNYCH

Najliczniejszy udział procentowy wśród badanych osób bezdomnych stanowiły osoby z przedziału wiekowego 51-60 lat (32,6%) i 41-50 lat (19,6%); najmniej liczną grupą bezdomnych były osoby w wieku 11-17 lat (1,3%), do 10 lat (3,9%) oraz od 71 roku życia wzwyż (4,0%).

Jeśli chodzi o płeć, to z wyników *Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych* wynika, że ok. 80% osób bezdomnych stanowią dorośli mężczyźni, ponad 14% dorosłe kobiety, natomiast pozostałą grupę osób bezdomnych stanowią dzieci (statystycznie po równo: płci damskiej i męskiej).

Poniżej zamieszczamy wykres, na którym porównano przedziały wiekowe osób bezdomnych w zależności od płci:

Ponieważ liczba bezdomnych kobiet jest ponad pięciokrotnie mniejsza niż liczba bezdomnych mężczyzn, nie dziwi rozkład wykresu: niebieskie słupki oznaczające kobiety – utrzymują się w dolnych granicach wykresu na wysokości: 0,7% - 3,9% (w ogólnej liczbie osób bezdomnych); rozpiętość czerwonych słupków oznaczających mężczyzn jest większa, waha się pomiędzy 0,6%-28,8%.

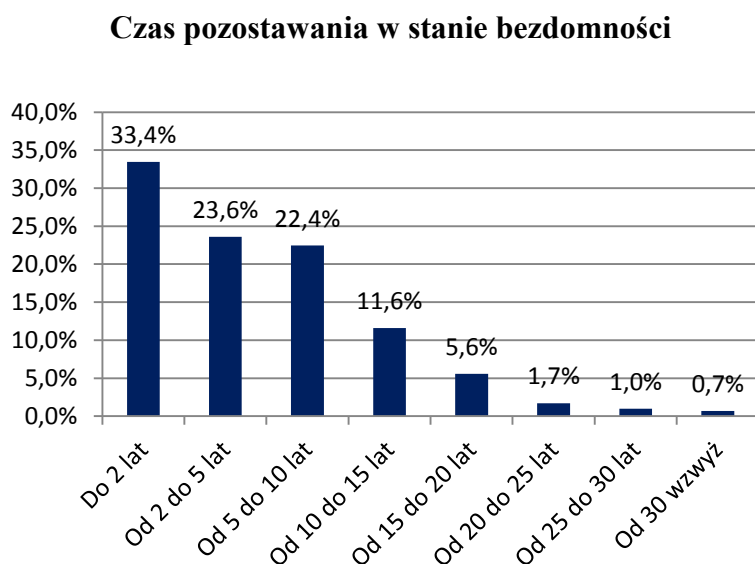
Ciekawe może być rozpatrzenie dynamiki wykresu w powiązaniu z płcią osoby bezdomnej. Do 18 roku życia, czyli do chwili usamodzielnienia się, poziom bezdomności pomiędzy osobami płci damskiej i męskiej utrzymuje się właściwie na tym samym poziomie. Jednak od 18 roku życia liczba osób bezdomnych wśród mężczyzn gwałtownie wzrasta

w porównaniu z liczbą bezdomnych kobiet. Dopiero w przedziale wiekowym powyżej 71 r.ż. różnica pomiędzy liczbą bezdomnych mężczyzn i kobiet zaczyna się zrównywać. Prawdopodobnie jest to jednak związane z krótszym życiem mężczyzn (także związanym z prowadzeniem mniej zdrowego trybu życia).

2. CZAS POZOSTAWANIA W STANIE BEZDOMNOŚCI

Wśród ankietowanych osób bezdomnych najbardziej liczną grupę stanowiły osoby pozostające w stanie bezdomności przez okres do 2 lat (33,4%). Z kolei osoby pozostające w stanie bezdomności powyżej 30 lat stanowiły jedynie 0,7%, natomiast osoby pozostające w bezdomności od 20 do 30 lat - stanowiły w sumie 2,7%.

Przedstawia to poniższy wykres:

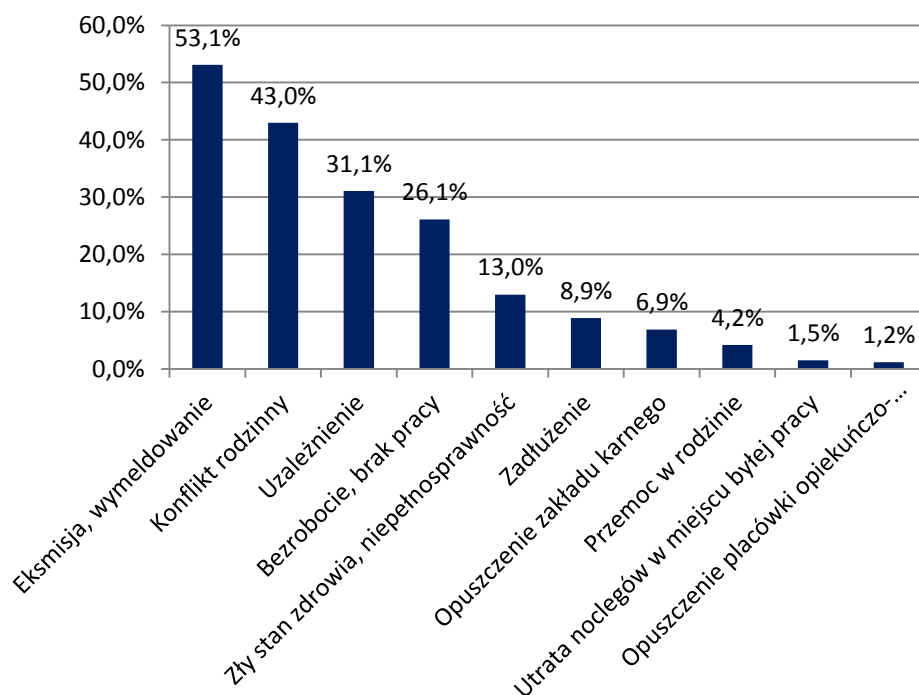
3. PRZYCZYNY BEZDOMNOŚCI

W *kwestionariuszu* – osoby bezdomne najczęściej wybierały następujące przyczyny swojej bezdomności: eksmisja, wymeldowanie – 53,1% osób bezdomnych wybrało taką opcję; konflikt rodzinny – 43,0%; uzależnienie – 31,1%; bezrobocie, brak pracy – 26,1%.

Najrzadziej z kolei była wybierana opcja: opuszczenie placówki opiekuńczo-wychowawczej (np. dom dziecka) – 1,2%.

Na wykresie przedstawia się to w następujący sposób:

Przyczyny bezdomności¹¹

Oczywiście przyczyn bezdomności może być o wiele więcej. Warto także zwrócić uwagę, że przyczyny bezdomności z reguły nakładają się na siebie. Na przykład częstym powodem przemocy w rodzinie jest alkoholizm, przez który następuje rozpad rodziny skutkujący rozwodem. Zła sytuacja finansowa, bezrobocie i całkowity brak środków do życia powodują eksmisję, której następstwem jest bezdomność.

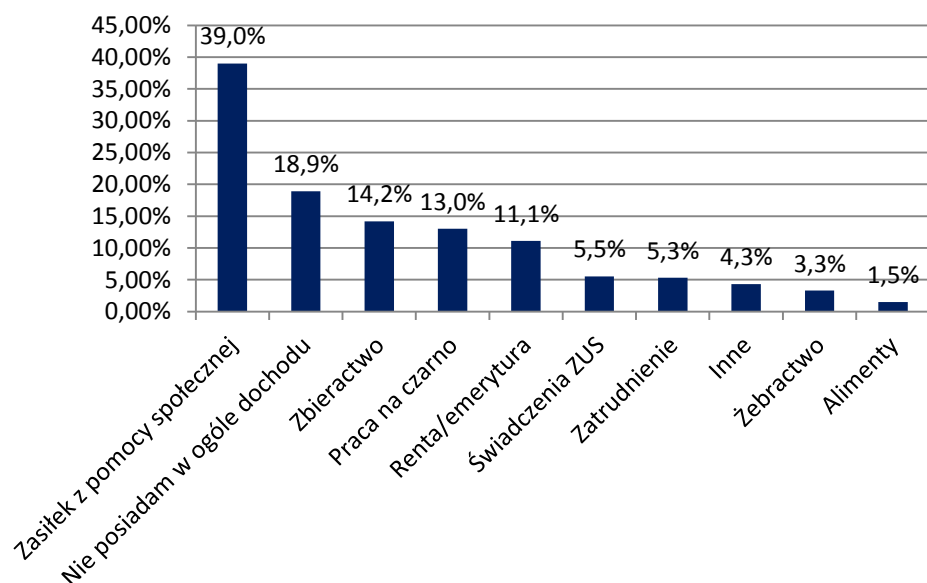
4. ŹRÓDŁA DOCHODÓW

Najczęstszym źródłem dochodu wśród osób objętych badaniem jest zasiłek z pomocy społecznej (39,0%) oraz zbieractwo (14,2%). Najmniej liczna grupa osób utrzymuje się z alimentów (1,5%) oraz żebractwa (3,3%). Znaczącą grupę stanowią osoby, które w ogóle nie posiadają dochodu (18,9%).

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że część osób bezdomnych wskazała w kwestionariuszu, że źródłem ich dochodów jest także zatrudnienie (5,3%) i praca na czarno (13,0%). Dlaczego więc osoby te mając zatrudnienie nadal są bezdomne? Prawdopodobnie ich praca jest „dorywcza” a uposażenie - bardzo niskie. Małe dochody pozwalają więc tym osobom jedynie na „wegetację”. Nie dają możliwości utrzymania siebie ani rodziny, nie wspominając już o zapewnieniu sobie własnego lokum.

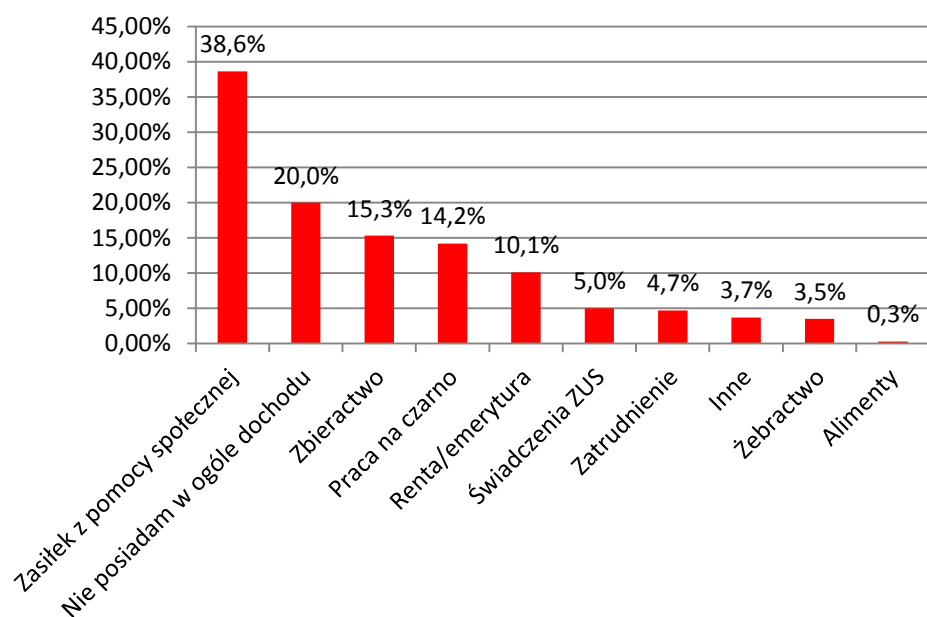
¹¹ W kwestionariuszu - osoby bezdomne mogły wybrać z podanej listy maksymalnie 3 powody swojej bezdomności

Źródła dochodów¹²

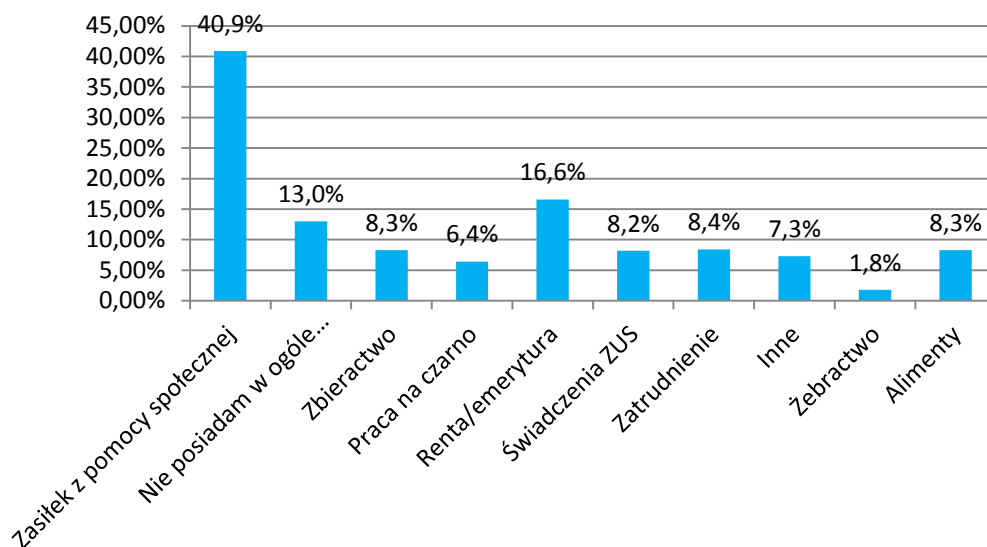
Pewne różnice, jeśli chodzi o źródła dochodów, występują pomiędzy bezdomnymi mężczyznami a bezdomnymi kobietami. I tak większy procent kobiet utrzymuje się z alimentów (8,3%) niż mężczyzn (0,3%) – co wydaje się dość oczywiste (np. alimenty na dziecko otrzymują z reguły kobiety). Większy jest także odsetek kobiet utrzymujących się z renty/emerytury (16,6%) niż mężczyzn (10,1%). Natomiast prawie dwa razy więcej mężczyzn utrzymuje się z żebractwa (3,5%) niż kobiet (1,8%).

Źródła dochodów a płeć: Mężczyźni

¹² ¹² W kwestionariuszu - osoby bezdomne mogły wybrać z podanej listy dowolną liczbę odpowiedzi.

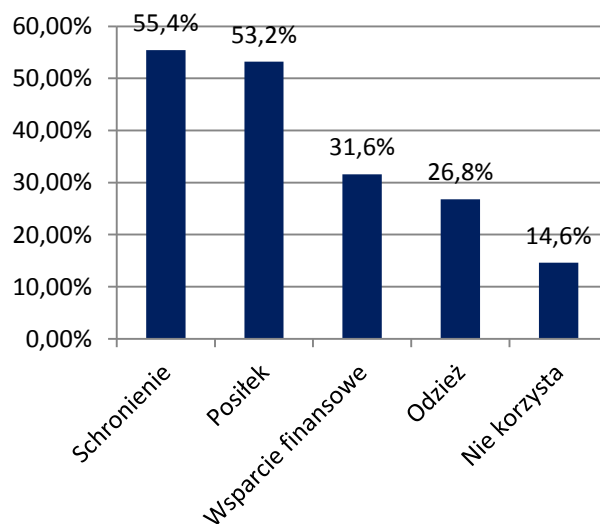
Źródła dochodów a płeć: Kobiety

5. RODZAJ OTRZYMANEJ POMOCY

Wyniki ankiety wskazują, że osoby bezdomne korzystają głównie ze wsparcia w postaci schronienia (55,4%), posiłku (53,2%), wsparcia finansowego (31,6%). Aż 14,6% ankietowanych nie korzysta jednak z żadnej formy pomocy:

Rodzaj otrzymanej pomocy¹³

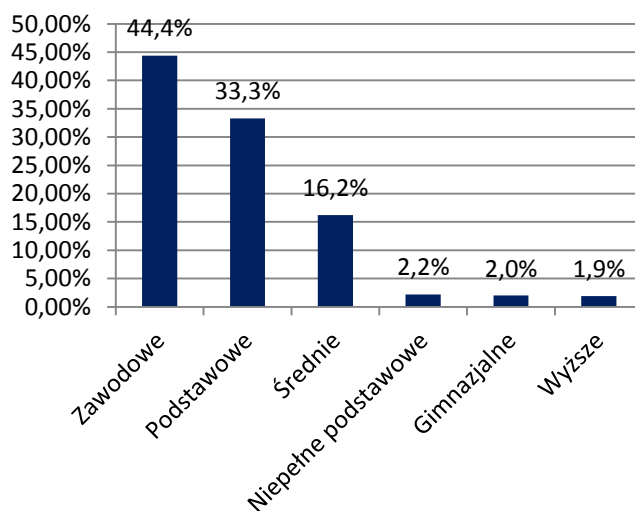

¹³ W kwestionariuszu - osoby bezdomne mogły wybrać z podanej listy kilka rodzajów pomocy z których korzystają

6. WYKSZTAŁCENIE

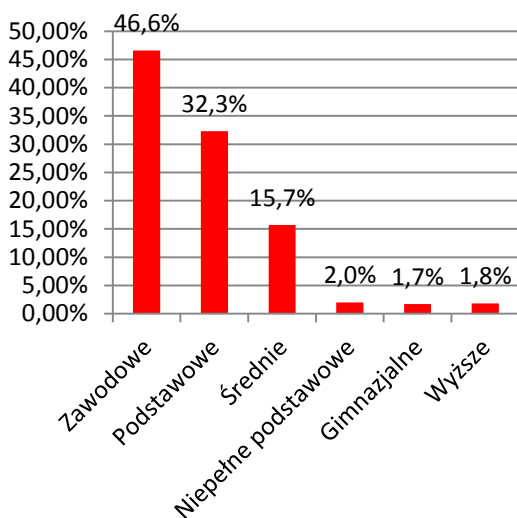
Jeśli chodzi o wykształcenie, to 44,4% osób bezdomnych wskazało w *kwestionariuszu*, że posiada wykształcenie zawodowe. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem podstawowym. Ta grupa osób stanowiła 33,3% ogólnej liczby ludzi bezdomnych. 16,2% osób bezdomnych wskazało wykształcenie średnie. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby bezdomne z wykształceniem wyższym oraz gimnazjalnym (odpowiednio 1,9% i 2,0%).

Wykształcenie

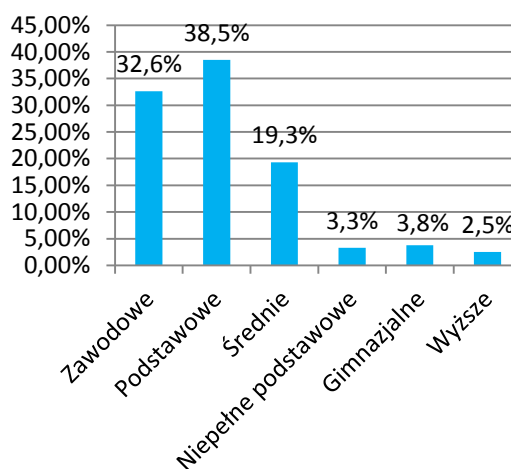

Można zaobserwować pewne niewielkie różnice pomiędzy wykształceniem mężczyzn i kobiet. Wśród kobiet występuje większa grupa osób z wykształceniem podstawowym niż z wykształceniem zawodowym (u mężczyzn odwrotnie). Większa jest ponadto grupa kobiet z wykształceniem średnim w porównaniu do mężczyzn.

Wykształcenie a płeć: Mężczyźni

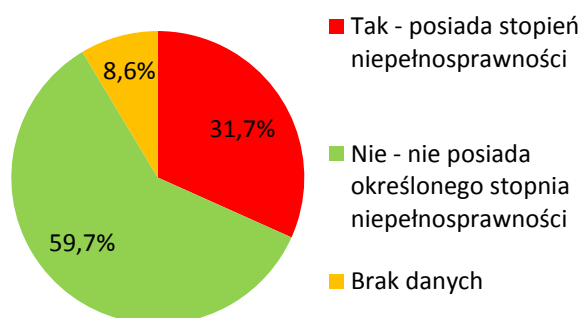
Wykształcenie a płeć: Kobiety

7. DODATKOWE INFORMACJE: stwierdzony stopień niepełnosprawności oraz ubezpieczenie zdrowotne

Jak widać na poniżej zamieszczonych wykresach, ok 31,7% osób bezdomnych posiada stwierdzony stopień niepełnosprawności, natomiast ubezpieczenie zdrowotne posiada prawie 70% ankietowanych.

Czy osoba bezdomna posiada stopień niepełnosprawności

Czy osoba bezdomna posiada ubezpieczenie zdrowotne

